خاڪي جويو

آسَ جن اريج

[٣٥٠ بندن تي مشتمل ڊگهو نظم]

خاڪي جويو

سرس سنگت لاڙڪاڻو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حق ۽ واسطا ليکڪ وٽ محفوظ

ڇاپو، پهريو
تعداد: هڪ هزار
ڇپيندڙ: پرنٽنگ پريس
ڇپائيندڙ: حميد رجويو
قيمت: ١٥ رپيا
سال: مارچ ١٩٨٥ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

توڙي ڦاٽڪ وٽ ڪتل

ڪوندرن جي نالي

آسڙ جن اريج، تن جي وهجورن ٻيو.

(شاهه)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مهاڳ ۵

باب پهريون ۳۱ - ۵۶

۱.

۲.

۳.

۴.

باب ٻيو ۵۷ - ۸۵

۱.

۲.

۳.

باب ٽيون ۸۶ - ۱۲۲

۱.

۲.

۳.

---

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مهاڳ

اسان جي ء سنڌ جي هڪ ڏاهي اديب رسول بخش پليجي، شيخ اياز جي تعارف ۾ لکندي هڪ ڪم جي ڳالهه لکي آهي:

"اسان جو قومي ادب اسان جي قومي جدوجهد جو هڪ اهم مورچو آهي. ڏگهي نظر ڌاري ڏسبو ته اسان جي قومي جدوجهد وانگر اسان جي قومي ادب به پنهنجو شاندار سفر جڻ هاڻ مس شروع ڪيو آهي. ان کي اڃا ڪئين بنيادي ڪوتاهين ۽ ڪمزورين تي غالب پوڻو آهي. ان کي اڃا صحيح معنيٰ ۾ انقلابي ۽ عوامي ٿيڻو آهي. ان کي اڃا وڏيون منزلون لتاڙڻيون آهن.

پر اڄ هن حالت ۾ به، اسان جو قومي ادب پاڪستان ۾ سڀ کان وڌيڪ اڳتي وڌيل ۽ سڀ کان وڌيڪ حق جو حامي ادب آهي."

ان عوامي ۽ انقلابي ادب واري ڏس جو سونهون ٿيڻ لاءِ گهربل حالتون هوريان هوريان ئي پڌريون ٿينديون رهيون. ذهن پچرندا پچرندا آخران ڏس تائين اچي پهتا جنهن کي "جونڪاري جو ڏس" چيو وڃي ٿو. "آسڻ جڻ آريچ" ، ذهن حالتن جي چٽي تصوير آهي. قومي،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عوامي جمهوري رنگ ۾ رچيل هئي ۽ ڍڳهو نظم. بنيادي طور
چوڏهين آگسٽ اوڻيهه سؤ ننڍاسي ۽ کان شروع ٿيل تحريڪ جي
واقعن جي تفصيل جي دستاويزي شاهدي آهي.

مخصوص مفادن واري ۽ زبان ۾ هن تحريڪ کي
ڪهڙو به نالو ڏنو وڃي، پر سياسي لحاظ کان هيءَ تحريڪ
نه ته احساس محروميءَ جو سبب هئي نه ئي اقتدار جو سڌو
گروهه حاصل ڪرڻ جو ڪارڻ نه ڪو متضاد رمتائڻ جي ڪا
ڪَيتي حرڪت.

هيءَ جد وجهد پنهنجي حقيقي روح پٽاندڙ،
جائز حقن ۽ بقاء/ جيا پي کي يقيني ڪرڻ جي جد وجهد هئي.
جنهن کي هڪ ننڍڙي گروهه جي مفادن کي بچائڻ لاءِ
نهايت ئي غير انساني تشدد ۽ ڏاڍ وسيلي چيپاڙڻ جي
ڪوشش ڪئي وئي.

آءُ انفرادي ويسر ۽ يادگيري ۽ جي ڳالهه نٿو ڪريان
پر سماجي يادگيري ۽ جي حوالي سان ١٨٤٣ع کان ١٩٨٥ع
تائين هن ڌرتي ۽ سان جيڪو ڪجهه وهيو واپريو اهو
ڪو ڏن ٿيل حوالو ڪو نهي.

اڻوهين صدي انساني تاريخ جي جاڳرتا ۽ انقلاب
جي تاريخ آهي، جنهن ۾ اڳهاڙي ۽ پٺتي ۽ پيل ڌهڙا
(ڪوڙا) جهليندڙ انسان کي پنهنجي قسمت پنهنجن
هٿن ۾ ڪٽي پنهنجن حقن - سماجي ناتن - ۽ سماجي
ناتن جي غير پيداواري طور طريقن جو سمورو روايتي
وهنوار بدلائي جديد لاڙن تحت پنهنجي زندگيءَ جا
نوان رخ رواج ۾ آندا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- جاگيردار سماج جي تباهي.
- قومي رياستن جو ايڙڻ.
- انساني حقن جو پياس.
- ناڻي وادي (Capitalist) ۽ پورهئي وادي (Communist) سرشتن جو وجود ۾ اچڻ.

اهي سمورريون تبديليون ان جا ڳرتا سبب ان آيون.

ناڻي وادي سرشتي جي ڳهر جن اولهه جي انفراديت پسند ۽ مهم جو ماڻهن (Gentlemen) کي ايشيا جي تند ۾ سُتل ماڻهن جو ڏس ڏنو. هتان جو تباهه ٿيندڙ ڀنگتي بنياد ن تي اڏيل سرشتو پڻ هنجي ها ڪميت وارو سمورو رُعب وڃائي ويٺو هو. شاهه ۽ رعيت، اشراف ۽ ڪاسبيءَ، سردار ۽ راڄ ۾ هڪ وٿي موجود هئي جنهن کي محسوس ڪندي برطانيه سرڪار تعليمي - انتظامي ۽ سماج سڌار حجت وٺي پوري هڪ صديءَ تائين هتان جي پورهيت سگهه - محنتي ۽ زميني پيداوار - ۽ ٻڳهادار بولڙ يا پيلهي ۽ خاصخيلي حاصل ڪندي رهي ۽ موٽ ۾ هتان جي ماڻهن کي آتشڪ (Syphilis) - اڏو ڳابرا ڀڙهيل منشي ۽ ڪامورا - ۽ مضبوط جاگيردار/ چوڌري/ خان/ سردار/ خانبهادر ۽ سَر (Sir) ڏنا.

جڏهن برطانوي مائٽي باپ پنهنجون او باريل ڪالونيون خالي ڪرڻ جو ارادو ڪيو. تڏهن ان خاطريءَ سان ته وسيلن جي اڻهوند - مذهبي انڌ - ڪاموري جو رعب - سردارن ۽ نوابن جي لوڏ عوام کي وري به هڪ صدي تائين ايرڻ نه ڏيندي. خاندانيءَ نوابيءَ مان ترقي ڪري آيل ڏا ايڏ

بي ننگيءَ سگهه (Nacked power) ڀرين جاگيرداري ۽ پوءِ آپيشاهيءَ (Oligarchy) جو ڏڪ ونئي چڪي هئي، جنهن جي سگهه تي هٿن پوري هڪ صدي نهايت مڪاريءَ سان توجهه ڏنو هئو. اهڙي ويساهه هٿن کي ترتيب ۾ تڏا ويڙهڻ لاءِ اتسا هيو. چاڪاڻ ته دنيا جي گولي تي هڪ نئين سگهه "پورهيت راڄ" وجود ۾ اچي چڪو هئو. جنهن جا اثر جالاري ريج جيان هر ڪنهن انساني حقن کان وانجهيل زمين جي ماڻهن تائين پهچي رهيا هئا. اهي حالتون اڳوڻين ناڪام بغاوتن ڪانپوءِ هڪ مڪمل انقلاب جو ڏس ڏئي رهيون هيون. آپيشاهي راڄ ۾ عوامي راڄ جي نئين صف بندي عمل ۾ اچي رهي هئي. اهڙين حالتن ۾ قوميءَ انقلابي بنيادن تي گورا راڄ جي پسپائي برطانيه سرڪار جي گهر ۾ اهڙو مانداڻ وجهي ها جهڙو هٽلر جي جرمنيءَ جو ٿي چڪو هئو. جو ته آمريڪي سماج جي قومي حقن لاءِ، برطانوي تاج کان بغاوت يورپ ۾ جيڪو گهوٽالو پيدا ڪيو هئو، هيءَ ڏڪ ان کان به وڌيڪ ڪاپاري ثابت ٿئي ها. انهيءَ ڪري نه فقط چوٽڪاري لاءِ هڪ وڏي جنگ ۾ تبديل ٿي سگهيو ٿي پر ان سان گڏوگڏ سامراج جي سمورين سهڪاري ادارن کي به ڏيري ڪري وجهي ها. تنهن ڪري انقلابي قوتن جي هڪ دستي گڏ ٿيڻ کان اڳ ۾ ئي مذهبي ويچوتين کي ڇنڊڻ آندو ويو.

برطانيه سرڪار نه رڳو پنهنجي جٺي. وان طبقي کي مسند نشين ڪيو پر ان سان گڏوگڏ پنهنجي پاڻ کي، سڄي سلامت بچائي ورتو.

ورهاڱي کانپوءِ مذهب ۽ هٿ ٺوڪيءَ نظريي جي
آڙ ۾ هتان جي عوام جا حق غصب ڪرڻ جي ستيهن سالن
کان جيڪا ڪوشش ٿيندي رهي آهي سا فقط ڪن شخصن يا
ادارن جي ذاتي سوچ نه پر ان مشروط آزاديءَ جي بدلي
۾ ڏيارڻ خاطريءَ جو نتيجو آهي جنهن جو مقصد 'قومي
عوامي راڄ' بدران آپيشاهيءَ واريءَ سگهه کي برقرار
رکڻو آهي. اهوئي سبب آهي جو اسين اڄ به انهيءَ سگهه
۽ ضرورت جي مٿي سبب (Law of nesseitas) جي
غيراصولي ۽ غيرفطري ڇانو هيٺ اجتماعي مفتوح واري
زندگي گذاري رهيا آهيون؛ اهڙين حالتن ۾ جنهن
شيءِ کي 'آزادي' چيو وڃي ٿو، سا فقط هڪ ڏند ڪٿا
(Myth) آهي، نه آزادي.

- قومي حقن جو انڪار.
- راءِ جي آزاديءَ تي پهرا.
- اڳواڻيءَ جي سموري بنيت جو قاصيءَ چڙهڻ.
- ڏيهه نيڪاليون - گهرو نظربنديون - نااهليءَ جا فرمان.
- شرپسنديءَ ۽ ملڪ دشمنيءَ جون تهمتون.
- تنظيم ۽ سماجي صفبنديءَ تي بندشون.
- قومي ٻولين، ادب ثقافت جي جاءِ غيرمادري سامراجي ٻوليءَ جي هڪ هٽي ۽ غيرفطري گهڙيل ثقافت کي فوقيت ڏيڻ.
- تعليمي ۽ تعميري عمل بدران بجاءِ ۽ مرڪز جي مضبوطيءَ جي نالي ۾ غيرتعميري مدن تي اربين رپين جو خرچ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- عوام کي اقتصادي ۽ معاشي ڏڦير جو شڪار ڪرڻ لاءِ غيرضروري وڏا وڏا غير پيداواري ٽيڪس مڙهڻ.
- غير تعميري مقصدن لاءِ مشروط ۽ قومي آزادي داءَ تي لڳائيندڙ قرضن جو بار ڪڍڻ.
- عوام کي مونجهاري ۾ رکڻ لاءِ گهاٽي جي ڏانڊ واري زندگي گذارڻ تي مجبور ڪرڻ وهم، وسوسي ۽ خوف جو وايو منڊل پکيڙڻ.

اهي ئي سمورا آپيشا هي جا دل گهريا هٿيار آهن.

ستيتهن سالن جي بي ثواب پورهئي ۽ غير پيداواري عمل جي نتيجي ۾ جيڪا ذهني گهٽ ۽ بوسٽ پکڙي هئي تنهن هن ڌرتيءَ جي حقيقي حاڪم ۽ عامل (Active) سگهه کي عمل جي ميدان ۾ ڪُڏڻ جي پوڙ تي مجبور ڪري وڌو ۽ نئين سگهه جي جاهل ۽ روادارانه استعمال ان تعميري عمل کي وڏيڪ تيل ڏنو. هڪ طرف عوام جاڳرتا ۽ جيوتا جو سقل عمل شروع ڪيو ٻئي طرف ان تعميري عمل کي چيڀاٽڻ لاءِ غيرانساني ڏاڍ ڪان ڪمرو ٿندي سگهه تي قابض حاڪم طبقي جنگي حڪمت عملي (War Strategy) اختيار ڪندي سمورن اخلاقي ضابطن کي اورانگهي ظلم ۽ بربريت جو مظاهرو شروع ڪري ڏنو.

ڪنهن کي ياد نا هي ته هن تحريڪ دوران:
- ڳوٺ بمباريءَ جو نشانو ٿيا.
- فصل ساڙيا ويا.
- عوام کي هيسائڻ لاءِ عمر ۽ حالتن جي ڪنهن تميز کانسواءِ وحشيانه فائر کوليو ويو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- لاشن کي اجتماعي قبرن ۾ دفنايو ويو.
- پُرامن آبادين ۾ ساهه گهٽيندڙ شيل (Tear gas) جي فقط دشمن ۽ باهرين حملن کان ڇڏائڻ خلاف ڪتب ايندا آهن، استعمال ڪيا ويا.
- معصوم ٻارن تي تشدد ڪرڻ کانپوءِ انهن کي خطرناڪ هٿيارن ۽ سنگينن جي ڇُرين ميٽ گهرن کان ڌڪي، ويهي ويهن ڪوهن تائين پريءَ قتل ڪيو ويندو هنن تي روئندو ڇڏيو ويو.
- اسپتالن، ڪورٽن، تعليمي ادارن کي سي-آءِ-اي ۽ حفاظتي چانوڻين ۾ تبديل ڪري خوف ۽ هراس جو وايو منڊل پيدا ڪيو ويو.
- اسڪولي شاگردن سان بدفعلي ڪئي ويئي ۽ ڪيترن انسانيت کان پري بيهودي نموني ذهني ۽ جسماني عذاب ڏنا ويا.
- ڏيهي آباديءَ کي، غيرمقامي آباديءَ جي هٿان نه رڳو قتل ڪرايو ويو پر هن ڌاريندڙ رواداريءَ کان ڪم وٺندي اڳرائي ڪندڙن کي ملڪ ۽ مذهب جو خيرخواهه ۽ ٻي ڌوهي ماڻهن کي ملڪ دشمن، سماج دشمن ۽ مُٺ جيترا (Minority) چئي، هن ڏيهه کي اجتماعي قتل گاهه ۾ تبديل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي ويئي.
- نه رڳو ايترو پر جاڳرتا جي مخالف ڏيهي چاپلوسن کي هٿيار بند ڪري گهرو ڏڦيڙ جي هٿ ٺوڪي سازش ڪئي وئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڇا اھو سڀ آزاديءَ جي منھن تي پيو ٿي؟! ھر ڪنھن
سوچيو پئي ــ ۽ تحريڪ جو سامراج دشمن حقيقي روپ
سامھون آيو.
بئنڪون ــ ٽريزون ــ آفيسون سڙيون. جو ته اھي
ادارا جن جي بنيادن ۾ عوام جو رت ۽ پگھر شامل آھي سندن
زندگيءَ تي چڙھيا.
جيل ڀڳا ــ ڪورٽون ٻيڻ ڏاھ جو شڪار ٿيون. انھيءَ
ڪري ــ جو انصاف جي لونڊڙيءَ تي پستول رکي ان کي
اندو ڪيو ويو ھو، ۽ جيلن کي 'ڏوھ جي سزا' نه پر 'سچ
جي بدناميءَ' جي علامت ڪيو ويو ھو. آمريڪي سامراج
جي جھنڊي ۽ ريگن جي پتلن کي باھ ڏني وئي. انھيءَ
لاءِ ــ جو ھن تحريڪ جو بنيادي مقصد شريءَ محڪوميءَ
جي ڊور ڀڃڙيل سامراجي سگھ جي ھر ڪنھن علامت کي ناس
ڪري پنھنجي نفرت جو اظھار ڪرڻو ھو. اھو ئي سبب ھو
جو ھن تحريڪ تي اڄ ڏينھن تائين وائيٽ ھائوس ۾ تحقيق
ٿي رھي آھي.
حق جي بحاليءَ لاءِ ڏاڍ سان مرھند مھا ڏوانڳا او
ويو. ته جيئن ــ شيشا ٽوڙڻ گھرن ۾ ويھي ٻناڪ ھٿند ڙيگن
مڙسن کي وڏي واڪ ٻڌايو وڃي ته حق جا طالبو "ست
سال" ته ٻري رھيا پر ھڪ ساعت لاءِ آپيشاھيءَ کي
برداشت ڪرڻ نٿا چاھين.
'ملڪ قانون ۽ آئين جو ٻنيو عوام آھي' جي اصول
کي پڌ رو ڪيو ويو.
انھيءَ لاءِ ــ ته ثابت ڪيو وڃي ته عوام پنھنجي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رهنمائي جي اهليت رکي ٿو. هو نه انڌا آهن. نه ٻوڙا آهن.
نه گونگا آهن ۽ نه موڳا آهن. اهو ئي سبب هئو جو ولي خان
به اهو چوڻ تي مجبور هئو:

"وڏي قيادت کي ٻاهر آڻيو نه ته عوام اسان کان اڳتي
نڪري ويندو."

گوليون سنڌ ۾ ٿيو وسيون ڪنڪو سرحد ۽ پنجاب
کي ٿي ٿيو!

سرن جو هڪ اڻ ڳڻيو سٿ سنڌ جي ڪنب ڪڙڇ
مان نڪري وچ رستي نڪري پيو. جنهن جي اڳوا سٽي
مقصد/ ڪارج ڪري رهيو هئو. هر فرد ظلم جي هر اڳر-
هر هماليه هر تيس مارخان کي آڏو ٿي بيٺو ۽ ان کي ڏڏيندو
اڳتي هلندو رهيو. تان جو اُها هڪ سگهارو نعرو ۽ انقلاب
جو هاوا ٿو ٿي پيٺي. حالتن ان سگهه کي سمورا دمشيا ر
ڏنا. فڪر- عمل جو رستو- اجهل و هڪرو- ڏ منتائين
پهچ جو گسُ- سڀ ڪجھ. چيلمين ۾ سندرا بدل ——
زبان تي جاڳرتا ۽ چو نڪاري جو ورڙ ۽ مٿن ۾ عمل جون
لوڙهيون. جاڳرتا جو رجز ڏمڻ ٻگو- عورتون توڙي مرد،
ٻيڍا توڙي ٻار- مزدور توڙي هاري- شاگرد توڙي معافي
وڪيل توڙي ورڪر- ساڃو توڙي ڪاٻو- شهري توڙي
ڳوٺاڻو سڀ ڪوان ڪيڏاري جي لئي ٻي ٻام ۾ ڪڏي پيو.

اڄ لال لهوءَ جي سرگرمي، ٻي ڏرتي منهنجي/ ڦرڪري
منهن هيڻ ٿيا غدارن جا، بي شرم وڏيرن پيرن جا.
(شيخ اياز)

هيءَ تحريڪ جي سوين شهيدن مان هڪ غني

ابڙو (شهيد) پنهنجي چاچي جي چوندن ۾ بيهڻ ڪري
ان غلطيءَ جو حساب ڏيڻ لاءِ ڪهڙان اهو چيٽي نڪتو:

"بدناميءَ جو داڳ ڌوئڻ ضروري آهي. اها قرباني
جي چاچو ڏئي نٿو سگهي ته منهنجي فرض ڪان به مون کي
ڪو روڪي نٿو سگهي."

دادوءَ وچڻ جا سمورا رستا بند هئا. خيرپور ناٿن شاهه
۾ ڪو پانڪري آيا. ساٿين کي خبر پئي ته ڪجهه مظاهرو
ڪندڙ نوجوان کي اُ بتو ٽنگيو ويو آهي. سرن جو سٽ
اوڏا انهن راهي ٿيو. تارون ڏنل لوڙهي ۾ پنج گيرو اگهاڙا
ٽيا اُ بتا ٽنگيا پيا هئا. هجوم انهن ڏانهن جيسين اچي ئي اچي
او چتو وايو منڊل ۾ ريٽ ٿيٽ .... جا آواز پيدا ٿيا —
سيسي جون سوين گوليون مورچن ۾ لڪل وردي پوش ديوسن
جي مشين گنن مان نڪري بي هٿيار ٻڌل سچ جي ساٿارين جي
سينن ۾ لهي ويون. غني ابڙو پوئتي هٽو. هن چميل لاهي
پنهنجي سوٽ کي ڏنو، اهو چوندو اڳتي وڌي ويو:

"هن بيگناهه هٿين خالي شهيدن کي بي ڪفنو
ٿيڻ نه ڏيندا سين."

سندس سوٽ موت وسائيندڙ طوفان ۾ گهيڙون پئي
ڊانهون ڪيون پر انهن جملن کانپوءِ ٿئي ڏينهن سڄي
ڳوٺ انهن جملن جي حقيقت معلوم ڪري ورتي. جائي
به غني ابڙو ائين چوندو گولين جي تاريند وڌ ۾ وڌندو وڌندو هڪ ٻيا تل
شهيد مٿان ائين پيو هو. جيئن ٿر ۾ ڪنهن بي واهي سٿي
واريءَ جو ڪفن.

جڏهن عوام سير تان سانگو لاهي انقلاب لاءِ ڏگ

تاهي رهيو هئو ته هن سينٽائيٽ تي واشنگٽن کي اشارو مليو:

"اسين خطري ۾ آهيون."

واشنگٽن جي منصوبي سازڪارخاني مان جارج شلز تي ڪٽي آيو:

١- ڪرش پلان.

٢- احساس محرومي.

٣- سنڌو ديش.

اسين ته سون ٿا - بنگال جي وطن دوست تحريڪ (١٩٧٠-٧١ع) وقت پاڪستان انٽيليجنس بنگلاديش جو جهنڊو ڪراچيءَ، لاهور ۽ اسلام آباد ۾ ورهايو ته جيئن ڪنهن به انقلاب اچڻ سمان اڳ هتان جي ويڪو ماڻهن کي اهو يقين ڏياريو وڃي ته بنگال ۾ جيڪو ڪجهه ٿي رهيو آهي سو بنگالين جي ملڪ دشمنيءَ جي جواب ۾ ٿي رهيو آهي. پاڪستان خطري ۾ آهي - اسلام خطري ۾ آهي - پنجاب خطري ۾ آهي ۽ پنجاب نعرو هڻي ٿو:

"مجيب غدار آهي"

ساڳيئي نعري سان - ساڳيئي نئين رٿابندي سان هن تحريڪ کي ڪچلڻ جي رٿابندي ڪئي وئي پر هيءَ تحريڪ چار مهينا ڪنهن به پنجابي - پناهگير، محراب ۽ منبر کي ڏاهڻ بدران انساني حقن جو درس ڏيندي، پرماري قوتن جو [illegible] سان مقابلو ڪندي اڳتي وڌندي رهي. تڏهن هن تحريڪ کي پنهنجو ڏيڻ لاءِ نئين صف بندي ڪئي وئي يعني پراڻي جاگيردار طبقي کي اشارو ڪيو ويو. سنڌ ۾ اوچتو نئين اوچتو ڏاڙن ۽ اغوا جون وارداتون ٿيڻ لڳيون. [illegible]

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

انهن علائقن ۾ جتي جتي تحريڪ پنهنجو زور ڏيکاريو هئو. نراجيت پسندي (Anarchy) جهي لاڙن کي هر انهيءَ هنڌ ڦلاسي جڳهه ملندي آهي، جتي حڪمران سگهه پاڻ ڌوهاري ۽ قانوني پيچيدگي ڪند ڙهجي. اجتماعي نفسيات (Mass Psychology) تي ڇڙواڳ حڪمران ٽولي جي ڪُڌن ڪرتوتن جو اهو ئي اثر پوندو آهي جيڪو ڪنهن عياش پيءُ جي عياشين جو سندس اولاد تي پوندو آهي. چور بازاري، ناڻي جي غير قانوني واڌ (Inflation) ڪاري ناڻي جو واهپو (سمگلنگ) رشوت، ستو، ڌاڙا، اغوا، زناڪاري مطلب ته سمورا سماجي طرح جا ڪار عمل رواج ۾ ايندا آهن. انهن ماڃن کي پرکڻ ۽ انهن جا بنياد ڳولڻ لاءِ ڪنهن به خورد بيني ۽ (Microscope) جهي ضرورت ڪانهي. آيشيا ۾ هيءَ جي بنيادن تي هلندڙ سمورن ملڪن ۾ ان روايت جو رواج ۾ اچڻ ڪا نئين ڳالهه به ڪينهي. پر خاص ڪري سنڌ ۾ انهيءَ وبا جو مهامنڙي (Plague) جيان پکڙجي پوڻ ۽ فقط ڏيهي فردن جو قرجڻ بي معنيٰ ٿي نٿو سگهي. سالگي وقت عوام جي دانهن تي امن امان قائم ڪندڙ اعليٰ ترين اختيارين ته جو اهو چوڻ:

"جيڪڏهن تڪ ماڻهن جي آبادي ته مان هڪڙو ماڻهو اغوا ٿي ويو ته ڪهڙو فرق ٿو پوي."

يا

"حڪومت ڪجهه به ڪري نٿي سگهي، او هين پنهنجي حفاظت پاڻ ڪريو."

(انهن حالتن ۾ خاص ڪري ڀهراڙين جي ماڻهن

ڪي وري هٿيار جمع ڪرائڻ جو حڪم ڏنو ويو هو. هتي اها حقيقت به غور طلب آهي ته جڏهن ڌاريل هڪ ٽڪ جي عيوض ماڻهو موٽائيندا ته حڪومت جي سهڪاري ٻئي جماعت پنهنجا لکن تي ماڻهو موٽائي ٿي)

يا

"جيڪي وڏيرا تحريڪ هلائڻ وقت هزارين ماڻهو گڏ ڪري سگهن ٿا ته ڇا اهي مٺ جيترا ڌاڙيل ختم ڪري نٿا سگهن؟"

اهي بيان انهن مؤمنن جي ذميوار شخصن جا آهن، جن حڪومت تي قبضو ڪرڻ وقت "چادر ۽ چوديواريءَ" جو ذمو کنيو هئو، تڏهن اسان جو ذهن سنڌ ۾ ٿيندڙ سمورين وارداتن لاءِ فقط ڪن اهڙن فردن (Angry Individuals) جي ناراضگي تائين هئي اجتماعي نسل ڪشيءَ جي سازش ڏانهن اچي ٿو. خاص طور تي انهن حالتن ۾ جڏهن ته اخبارن کي ڌاڙيلن/اغوائن جون خبرون ڇاپڻ جي سختيءَ سان منع ٿيل آهي. ان واضح پريس ڊوائيس جي باوجود به سنڌ ۾ هڪ خاص طبقي جي ترجماني ڪندڙ اخبارن ۾ سنڌ کان ٻاهر سمورين اخبارن وڏين وڏين سرخين سان سموريءَ سنڌ کي "ڏوهه جو بڻيو" ڪري پيش ڪن ٿيون. انهيءَ قياس کي هتي تڏهن ٻيو ملي جڏهن جماعت اسلاميءَ جو سنڌ دشمن اڳواڻ سنڌ ۾ اچي چوي ٿو:

"اسان کي سنڌ جي ماڻهن (سنڌ ۾ غير قانوني طور آندل اهي ڌاريون جيڪي سنڌ جو ناتو سنڌ کان ٻاهر موڪلي رهيون آهن) روڪي ڏانهن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏني آهي ته ”سنڌ جي تعليمي ادارن مان
پستولن جي آڌارتي ڏگريون وٺندڙ ڏاڙيلن“
بدران لاهور- اسلام آباد مان ماڻهو گهرائي
ڏيو. سنڌ جي ماڻهن کي ياد هئڻ گهرجي ته
اسان به سنڌي آهيون“ ڏرتي اسان جي آهي“
اسين توهان کي سيکيت ڏئي رهند اسين —
هيءَ گهر اسان جو آهي...... پر — جيڪڏهن
اوهين هن گهر ۾ رهڻ نٿا چاهيو ته اوهانکي
اهو چٽي طرح معلوم هئڻ گهرجي ته ”هي ڌرتي
اوهان لاءِ تنگ ٿي چڪي آهي؛“
اهي لفظ ڪنهن. عام شخص جا نه پر حڪومتِ
پاڪستان جي موجوده غير سرڪاري عيوضي، آمريڪي سامراج
جي پاڙيتوا ايلچيءَ تڪين بنگالي نينگرين جي عصمتن سان
کيڏندڙ، رت پياڪ جماعتي ٽولي جي امير مولانا طفيل جا
نواب شاهه ۾ چيل لفظ آهن - انهيءَ وقت چيئرمين مائو
جا لفظ حقيقت لڳن ٿا؛
”جڏهن سامراجين کي گڏ ٿيندو ڏسو ته
جاڻي ڇڏيو ته معاملو نهايت گنڀير آهي؛“
اهي سموريون حالتون يقيني طرح سنڌ جي قومي
سڃاڻپ (Identity) کي تباهه ڪرڻ ۽ هتان جي ڏيهي
آباديءَ کي مرحليوار ڏورائيءَ ۾ تبديل ڪرڻ لاءِ رٿيل سازش
جي سموريءَ تياريءَ (ريهرسل) جو هڪ حصو آهن. تنهن
ڪري اسان جي نجات فقط انهيءَ ۾ آهي ته؛
”جڏهن وطن دوست وڪريل قوتون پاڻ ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ايڪو ڪنديون آهن تڏهن سامراجي قوتن جي
اتحاد ۾ ڏار پئجي ويندا آهن."

قومي، عوامي ۽ جمهوري رنگ ۾ رچيل خاڪي جو پي جو هي نظم ان مثالي ايڪي جو مظهر ۽ نيڪ آمي ۽ خود ايڪي جي دعوت به . ڪاڇي کان ڪارونجهر ڪيٽي، سري ڪانلاڙ تائين وسندڙ سنڌ جي هڪ ڪروڙ عوام ڪيٽي. اسان جي ايڪي ۾ رنڊ ڪون اسان جون ڪوڙهيون ۽ جاري ورتل ڪلهوڪيون روايتون آهن. انهن روايتن جي نفي ۽ جو اظهار ١٩ ڊسمبر ٨٤ ١٩ع تي ٿي چڪو آهي. تنهنڪري اهو ئي ڏينهن اسان جي ايڪي جو ڏينهن به آهي.

هي ززلڻون نوانوي پرسينٽ
آسمان جي مهرباني آهي
امن جلسي، جلوس جي هوندي
منهنجي ڏرتي جي ڪامراني آهي.

(زيب عاقلي)

جڏهن سموري قوم آپيشاهي ۽ جي ڪُمهري ۾ ڏمر جو شڪار هجي تڏهن ڪو به وطن دوست اديب رڳو تماشبين رهي نٿو سگهي - سچو، عوامي توڙي عالمگير ادب انهن ئي حالتن ۾ جنم وٺندو آهي.

"آسٽ جن اريج" صنف جي لحاظ کان واقعاتي ڪيڏاري واري شاعري ۽ (Poetical Composition of Comm-emorate events) ۾ شمار ڪرڻ گهرجي. ادب جي تاريخ ۾ واقعاتي ڪيڏاري واري شاعري ۽ جو پنهنجو جدا مقام آهي. واقعاتي شاعري جا ڪجي پهچ (Reportage)

جوهڪ ٻيو آهي، جنهن جي وسيلي انسان کي تاريخي واقعن جي ظاهر ٿيڻ - ها ڃن ۽ حادثن جي ڄاڻ - حادثن سان مقابلي جي سڌ، هنڌن ۽ ماڳن جي ورور، اجتماعي توڙي انفرادي ڪردار جي ادائگيءَ جي روح ۽ فطرت جي ڄاڻ، حالتن جي ظهور - پيداواري قوتن جي اوسر ۽ پيدا ٿيل نتيجن جي اوڪ ڏوک، مطلب ته سماجي ڦيرگهير جي هر پاسائين ڄاڻ ملي ٿي.

واقعاتي شاعريءَ جو شروعاتي گهاڙيٽو گهڻو ڪري بيت وارو آهي. جيئن:

جي منهن نڱو مرد جي، ته جيڙو نه ويند وڄار،
چرخين ۾ چاچڙ ● جو، هوندس گولين جو گهوگهاٽ،
ڏاڪو پٽ ڏني جو، تنهنجو سيخ ۾ مارينداوساٽ،
بلوا ڪيندندن برم، ڦيري رڻ مٿي راڪاس،
جوهري جيسلمير جو، جنهن کي ڪيچ ۾ آهي ڪاٽ،
سورهيه پيو سيران ڏيندن، ماڇي ڪاٽيندن ماس،
اندر آه اداس، ملان پلڪن منجهه پيروز کي.
(ولو شر)

سِرُ مرشد جو ڌار ڪيو، منڪر جي تلوار،
ڍِڪيءَ تائين سرمبارڪ جي، پيئي پٽي ڏڪار،

● ولو شر جا چاچڙ تا نوريءَ ۽ سردار علي گومر جي مماڻي انڪا ڻ بابت بيت - جيڪي حُرن جي هلچل (گورا راڄ جي مارشل لا وقت) وقت چيل آهن. چاچڙ پيرو جو پاڙو هو.

هي ٿي قيامت، ٿي تڪون تارون تاڙ،
ڪلهوڙي جي ڪار، لعنت لاڳ پرائيو.●-١

ڪن جا اڙد چڙهندا هئا انگلنڊ مان، ڪري موٽ سواريون،
تن جي ٻولي ٻيو نه سمجهي، ڪندا هئا گوڙ گينواريون؛
اهي بادشاهيون انگريزجون، ويا ڪري ڪُڌ ڪارون،
شينهن ٻڪريون "ٻروچ" چئي، ڳنڌ چرن تاڙيون،
پر مرد ٿيون ميون ماڻڻ ڪيي، عام به اختياريون،
ڦري ويون پنڻ تي، نه وير ڪنهن واريون،
ٻڌا حق "ٻروچ" چئي، ٻيو مسڪينن تي مارون،
جوان وتڻ اڳون ڪئن جيل ۾، ٻين جون ڪن پرين پچارون،
جنهن جي زال ٿڌسن خاشي، تن لاءِ ڪلي بد معاشي امتزاظلم گهڻا زاريون.
(رستم رند)

ٻن پاسي پاڻي، سامهون دشمن دوبدو،
ٿاتا ٻم، شيشا ٻگا، ڳنس اڏ ائي،
رت گا ڏڙ پاڻي، آيو تري آڪين. ●-٢
(تنوير عباسی)

●-١ صوفي آسارام جا واقعا تي بيت- شاه عنايت شهيد تي چيل.

●-٢ چوٿين مارچ ١٩٦٧ع تي ايوبي آمريت خلاف شاگرد ھلچل تي رهيل ڪيڏارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڄڪلهه واقعاتي شاعري نظم جي گهڻائيءَ ۾ ڀي پيش ٿي رهي آهي.

دشمن ڏوڙ ڦڪي ڀي چڪو آ،
ويري وار ڪري ڀي چڪو آ،
هڪ ختم نه ٿيندڙ نفرت جو،
ويري وهُه پياري ڀي چڪو آ.

قرآن آهي رڪ ٿيو پيو،
ڌرتي ساري دونهون آهي،
رشي، مُني، اوتار، پيمبر،
هر سو نهون اٺ سو نفون آهي،

ويري نيت ڀي ويري ڏٺو،
آنڊ ۾ ويو ٿاندا پائي،
سنڌ الاجي سڙي چڪي آ،
پر هر سنڌيءَ جي سيني ۾،
جوالا ويٺي آ جاڳائي. ●

(امداد حسيني)

هو سوڙهيءَ سنبري نڪرن ٿا،
جهونجهار جتا ٿي نڪرن ٿا،

● انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي ٣١-١-١٩٧١ع تي ڏنل باهه واري سانحي کان متاثر ٿي لکيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ جيءُ هٿي توجهو مريون،
تيار ٿيو اي سومريون،
۽ راتو وا هيو سام وٽو،
تنهن ابڙي جي، جنهن جهڙو ڪو،
اڄ ديس سڄي ۾، وير نه آ.
هن وقت نديءَ ۾ نير نه آ،
ڪي نيش ڪٽو، ارموش ڪٽو،
ڪي پنڌ پئو ڪي پير هٽو.
آسام اوهان لاءِ ابڙن جي،
جئن چانو ٿئي ٿي ڪبڙن جي،
هو آڏي ڍال نه ڍارن ٿا،
آ غيرت تن جي رڳ رڳ ۾،
۽ ڪنڌ جهڪائڻ ڪا ناڳ ۾،
هو ڪنڌ ڪپائڻ چاهن ٿا،
۽ تيسين سينو ساهن ٿا،
پي جيسين جام شهادت جو،
هو ڪن ٿا سنڌ ڌريءَ کي سجدو.
(شيخ اياز)

باهه ـ
ڦٽڪا ـ
پيرُ
ڏوٿيا ـ
زلزلي تي زلزلو ـ

چاتہ ظالم زلزلو!
ڇا ته سامهون پارڪر جا پٽ هي تنهنجو حوصلو!
ڪنڌ ڪارونجهر جو،
ڪاپوءَ جو ڪلهو،
پير پٽ جا،
دل ڪرڙءَ جي،
هوتي، هٿ هالار جو،
هي آ ڪولهي رولو!
(استاد بخاري)

خاڪيءَ جو هي واقعاتي شاعريءَ جي صنف ۾ وڏو احسان آهي؛ يڪسان وطن دوست ادب ۾ هي نظم نه فقط وڏو مقام ماڻيندو پر اسان جي ادبي روايتن لاءِ هڪ اهم ڪارائتو موڙ ثابت ٿيندو. آسرط جن انهيءَ ۾ پيش ڪيل شاعريءَ جو گهاٽيتو اپيڪ ريپورٽيج وارين خوبين رکي ٿو. تنهنڪري هن شاعريءَ کي "انقلابي ڪيڏارو" ڪوٺڻ ڪو وڌاءُ نه آهي.

ڪارين راتين قيد ڪٽي،
پرمارن جا پير پٽي،
لٽيرن جا لوڙهه لٽي،
'خاڪي' خلقٽها ۾ آئيا.

خاڪيءَ جو سڌو سنئون مخاطب عوام آهي. تنهنڪري هن سماجي ڪارج لاءِ ڪنڌ ڌرسمورين قوتن کي ڪنهن وڏائي يا اجائي دٻاءَ هيٺ نه آندو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌ ڌٽي سنڌال اُتيا،
ڪڏ نديءَ ڪنڌ ڪلال اُتيا،
گهنڊيءَ سڀ گِلال اُتيا،
رِڻ سان رڳجهي رت ويا.

اهوئي سبب آهي جو سڄو نظم پڙهندڙ کي پاڻ سان وٺيو ٿو هلي ڇاڪاڻ ته اجائي تڪبنديءَ بدران پيغام، مقصد جي پهچ ۽ حالتن جي ڄاڻ کي ملائي بيان ڪيو ويو آهي. جنهن ڪري ڄاڻ جو اپيل ۾، ۽ اپيل جو ڄاڻ ۾، تاڃي پيٽو ملي ڪارگذاريءَ جو اهڙو ايڪو (Unit) ٿو ٿاهي، جنهن سان نه فقط پڙهندڙ کي ترغيب (Suggestion) ملي ٿي، پر ان سان گڏوگڏ پڙهندڙ جي ذهن ۾ موجود اڪيچار اڻ نبريل سوالن جا نبيرا پنهنجي ڪارج ۽ اڪارج نتيجن سان نروار ٿين ٿا.

تَر بر، ٿوهر تمُجهي وِيا،
ڳوٺ ڳهر ۾ گمجهي وِيا،
جڻ نه ڄمارون ڄمجهي وِيا،
صديون سڪتي سَنڌ وَتا.

۽ پوءِ....
جوبنِ رُتِ سان جاڙ ڪري،
ترُوهيءَ جي تاڙ ڪري،
رات وڏيري راڙ ڪري،
ڪوٺ وڏي ۾ ڪيس ڪيا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ماروُئڙن جا مانَ وِڪيا،
شان وِڪيا، ايمانَ وِڪيا،
پئسي تي پٺمانَ وِڪيا،
ناٽي جو نيشان ٿيا.

مذهب جي ئي ناليءَ تي،
پونءِ چڙهيل آيا اليءَ تي،
هيڏي مهن حواليءَ تي،
ڪيڏا آهن ڪنڌ ڀڳا.

سنگينن جي سائي ۾،
سگهو جهي سرمائي ۾،
ڪانگ لنون تا ڪائيءَ ۾،
اسلامي ارواحن جا.

سگهو جي سرجٺهارن ۾،
پورهيت پالڻهارن ۾،
خاڪي، خلقڻهارن ۾،
ڏاڍ - وهيڻا ڏند ڪُٽا.

روندڙ ها آڪاسَ هتي،
"رنگين" جارا ڪاسَ هتي،
برڙ هتي، با ڪاسَ هتي،
ما ٺهوڪائي مست ٿيا.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

تڏھن ....

لک رتو لاڪاٽُ ڪيتو،
سونهن رتو سيڪاٽُ ڪيتو،
گھوٽن جو گھر گھاٽ ڪيتو،
ڳاڙها ٿي ويا ڳوٺ سڀيا.

ٽاٽو بولاخانَ ڪيتو،
ڪاڇو ڪوهستانُ ڪيتو،
سنڌ - بلوچستانَ ڪيتو،
رتاوانئي روھَ ويا.

ناحق هٿ "نذير" ڪيتو،
ڪنهن بو خون خمير ڪيتو،
روشن ذهن ضمير ڪيتو،
رتَ رتي ڪئي ڏئي راڳا.

بنگالي عوامَ ڪيتو،
بلوچي بي نامُ ڪيتو،
سنڌي سرعام ڪيتو،
انڌ ڪروڙين ڪنڌ ڳڀا ۾

سنڌڙا سٿڙا يارَ ڪتا،
گلڙا ءِ گلزارَ ڪتا،
ممتا جا منٺارَ ڪتا،
آئيندي جا البيلا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سرتين جا سينگار ڪَنا،
پاٽيارن جا پيار ڪَنا،
جاني جيءَ جيار ڪَنا،
جوڀن رُتِ جي جرڪي جا.

تاڪ منجهندِ جو تالهين ۾،
ڳوٺاڻن جي ڳالهين ۾،
مَرڪ ورهائيءَ مالهين ۾،
وهسڻ جا وهنوار ٿيا.

اڄ رتيي لا لاٽ منجهان،
ڳوٺائي ڳاڙها ٽ منجهان،
ريتيءَ رتو چاٽ منجهان،
جاڳڻ جو ڏا جُنگ پيا.

پيڪ نوان ۽ پيا ڪَ نوان،
چهڪ نوان ۽ چاڪَ نوان،
وِهه ونين جا واڪ نوان،
ڳاڙهه - ڳلو لڻ ڳيرن جا.

جاڳ اسان کي جوڙي وئي،
خيال نٽين کي کوڙي وئي،
اکڙين کي آهو ڙي وئي
ناتا توڙي ننڊ سندا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

'دادوءَ' شهر دليريءَ سان،
وڙهندي هر ڪنهن ويريءَ سان،
ڇاتيءَ تَڏَ ڇڳيريءَ سان،
اڳرا ٿيءَ سان اُرهه ڏنا.

افغاني اڳرا ٿيءَ ۾،
انگريزي اُسر ڏائيءَ ۾،
آزاديءَ جي آئيءَ ۾،
ڏيهه ڏٺين تي ڏاڍَ ٿيا.

لوليون "لال اڏيري" ۾،
ڳاهون "ڳڙهي خيري" ۾،
ٻاهيون "ٻنگل ديري" ۾،
پڙڪي جنهن پونچال پيا.

'شيخ سنڌي' سڄاڳيءَ سان،
'حيدر بخش' هلاڪيءَ سان،
'بختياور' بيباڪيءَ سان،
بيداريءَ جا بند ٻڌا.

هي نظم هر ڪنهن فڪر-دوست شخص تي هڪجهڙو تاثر ڇڏڻ جي اهليت رکي ٿو. ان ڪري اُن ۾ ايڪي جي تلقين جو جذبو ڪارفرما آهي. اها ٻه "خاڪيءَ" جي ڇاتل سچائي خوبي آهي جو هن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنهنجي آدرش کي چٽي نموني بيان ڪيو آهي ۽ بنا ڪنهن ابهام جي، جو ته اسان جي سماجي ڪَرِجڻ ۽ حالتن اسان کي هن وقت هڪَ-منو فيصلو ۽ هڪ تاريخ ساز فيصلو ڪرڻ تي آڻي بيهاريو آهي. تنهنڪري مونکي مايوس ٿيڻ بدران خاڪي وَرديءَ واري کي چوڻ گهرجي:

روس نٿين مان راتِ ڪَٽي،
زور ور ظلمات ٽٽي،
يورپ جي پرياتِ ڦٽي،
آيا ٿي انسان پيا.

۽ انهيءَ فيصلي جو بنيادي ڪارڻ آهي:

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

مخدوم بلاول   ٦-٢-١٩٨٥ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

باب ڇهريون

پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

محنت جي محراڻ لُٽي،
کُهني رَتَ جي ڪاڻ لُٽي،
سونهن لُٽي، سرهاڻ لُٽي،
سَنڌِ سماجَ شعور ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

انساني اِحساس مٿي،
هرهڪ ڳل جو واس جهٽي،
محنت ڪش جو ماس پٽي،
بيٺا آهن چيٽا ڪتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

هاڃو هر هڪ هاريءَ سان،
ناحق نرءِ ناريءَ سان،
جُنيون جيوت ساريءَ سان،
ذهن زنجيرن ۾ جڪڙيا:
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

اوڳاڇيل الزامن سان،
اوٻاريل احڪامن سان،
ڪاراٽيل ڪهرامن سان،
ڪيئي ڪونڌر ڪنڌ لٿا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

گهٽيءَ گهٽيءَ ۾ گهاڻو آ،
قدم قدم تي ٿاڻو آ،
رهزن راڄ ڌڃاڻو آ،
ڏيندو جيڪو آهه ڏَٽا:
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڏاندارن سان ڏيلُ ڏري،
ڪيس ڪري ۾ ڪُهرام ڪري،
ڳاڙهي رت سان ڳوٺ ڀري،
رَتَ پياڪن رڄ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

تاريڪن آ تاڙَ ڪري،
اوندامين اُونا ڙَ ڪري،
جاڳندا سان ڄاڙَ ڪري،
سونهن - نگر جا سِيجَ ڪُٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جوين - رُت سان جاڙڪري،
ٽُزوَهيءَ جي ناڙڪري،
راتِ وڏ سيري راڙڪري،
ڪوٽ وڏي مُڪيس عيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ماروئڙن جا مانَ وِڪيا،
شانَ وِڪيا، ايمانَ وِڪيا،
پئسي تي پيمانَ وِڪيا،
ناٺي سڀ مُنيش وڏا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سانبيڙا ۽ سانگيڙا،
ويڙهيچا ۽ وانگيڙا،
جهنگ وهيٽا جهانگيڙا،
ڪاري قهر- ڪلورَ ڪُٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪورين، موچين، ڪنڀرن جا،
درزين، اوڏن، داين جا،
رازن، وادن، لُهرن جا،
اُرهه زورائيءَ انگ ڏيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

درم ڪرم جي ناليءَ تي،
پون چڙهيل آ پاليءَ تي،
هيڏي هن حواليءَ تي،
ڪيڏا آهن ڪنڌ ڀڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڏين ڏرم جي ڏوڪيءَ ۾،
هٿ-وهيڻي هوڪيءَ ۾،
اونده، انڌا اڙوڪيءَ ۾،
آهن پرا علان وڏا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سنگهه وجهي سرمائي ۾،
سنگينن جي ساٿيءَ ۾،
ڪانگ لنون تا ڪائيءَ ۾،
اسلامي ارواحن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

تاريلن ڪي تاٽن ۾،
هاڃن ۾، هاٽن ۾،
گهمسانن جي گهاٽن ۾،
پاپ پُراڻي پيئندڙ وڏا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽَهه ٻَهه ٿو هر ٽمجي ويا،
ڳوٺ ڳهه ۾ ڳمجي ويا،
جڙ ته ڄمارون ڄمجي ويا،
صديون سَڪتي سَنڌَ وتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڄاڙي بازيءَ ڄارو وڄهي،
ڏاڍ-وٽن جا ڏارو وڄهي،
بارودن جا بار وڄهي،
ڪوڙَ ڪُهاڙي ڪَنَ ڏِکيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جيڏل، جيجل ماءُ رُنو،
پيٽ سان گڏ ياءُ رُنو،
هر ڪو آهه وياءُ رُنو،
پيءُ ڪيڏي لڦو پارانيا:
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڪانَ ڪيا ڏِينِ منجهه لڳا،
هوڏ هٿيلا هَڏَ ڀڳا،
دين ڏرم جا ڏهل وڳا،
اَنڌ وڏا انصاف ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏاڍ ڏمــرجي ڏاگهن ۾،
گوند رغم جي گاگهن ۾،
واڳن ۾ ۽ واڳـهن ۾،
آئيءَ ۾ انســان پيــا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پورهيت پالڻهارن ۾،
سکَ جي سرجڻهارن ۾،
"خاڪي" خلقهارن ۾،
ڏاڍ - وهيڻا ڏ سند ڪُتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

٢

ڌڻن تي زنجير هئي،
سنگهرن ۾ منجهه سريرَ هئي،
"واهيت عن وزير" هئي، ●
چاري ڇمڇاگير ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

● - يتاڻي جي بيت جي سٽ: "چاري چوگانن ۾، واهيت عن وزير"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

قيد، ڪڙول ۽ ڪوٽ هئي،
گهاٽي گهايا گهوٽ هئي،
ارڏا ۽ اٿموٽ هئي،
عمريون ڏيئي انسان ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ناٿي دار نوبل هئي،
ويڙهيچن تي ويل هئي،
ڏنڊا- بيڙيون، جيل هئي،
ٽنگيل جِت ڪِت ٽياس ٿيا-
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سيٺين سان سهڪار هئي،
پرمارن سان پيار هئي،
سِرجيا سرمائيدار هئي،
رستحصالي ازدها!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڏاڍن جا ڏهڪار هئي،
هارين جا هڏ ڪار هئي،
هيٺا سڀ هيڪار هئي،
سوريءَ سزاوار ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پيڙائن جا پنڌ هتي،
آرهه زورايون انڌ هتي،
ڪانڙ ڪيئي ڪنڌ هتي،
غداريءَ ۾ غرق ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڦورو زورو ڦند هتي،
پرماري پيوند هتي،
ڏاڍائيءَ جا ڏند هتي،
ماڻهن ۾ مضبوط ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ريتي رت سان رند هتي،
هاڻن جي هيڪاند هتي،
ڪابه نه آ ويساند هتي،
ظلم، ستم ۽ ڏاڍ سوا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

زوراور جا زور هتي،
شريعت وارا شور هتي،
چمچا چغلخور هتي،
پاڳي پائيوار ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هَٽَ - وهيٽي هاڪ هتي،
ڏاڍ - وهيٽي ڏاڪَ هتي،
رهڻ رَتَ - پياڪ هتي،
مِرڪائين زبان پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“،

اونداهه آڪاسَ هتي،
”ريگن“، جارا ڪاسَ هتي،
بربرتي، باڪاس هتي،
ماٺو ڪاٺيءَ مست ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جبر سند وجنگا هُ هتي،
قومي قتل گاهُ هتي،
گوٺ ٿيا سپ گاهُ هتي،
هاڃي هاٿين هلرن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون ڦٽڪا، مارشل لا!“،

اسلامي اعلان هتي،
شِمر هتي، شيطان هتي،
نمرود ۽ نعمان هتي،
خبيث مان خانَ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ظُلمَ هتي، زندانَ هتي،
ڦاهين جا فرمانَ هتي،
عاجز سڀ انسانَ هتي،
دين - وصيتي دوکي جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آمريڪي ايمانُ هتي،
سرمائي جي شانَ هتي،
سيٺ، وڏيري، خان هتي،
آربين آهن عيش ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

گهرَ، گهٽيون ۽ گامَ هتي،
آدي ۽ ماڻهو عامَ هتي،
ننگن جا نيلامَ هتي،
دولت جي دستور ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

هوڏَ هنيلي هامَ هتي،
سرمائي جي سامَ هتي،
جرنل ڪرنل جامَ هتي،
گيڙ ڪائي ويا ٻوٽ سچا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

انڌَ هتي، آلامَ هتي،
ڪوسَ هتي، ڪُهرامَ هتي،
قومن هي قتلامَ هتي،
ٻاڙهي رُتَ ۾ گوڙ پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ريتا آ پيري رنگَ هتي،
ارڏا آ پيري انگَ هتي،
نيهي نينهن ـ نسنگَ هتي،
ڳيروءَ ـ رُتِ جي ڳيتَ رتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڏوري پنهنجي ذاتِ هتي،
لالَ لهوءَ جي لاتِ هتي،
آنڌا آ ڏيءَ راتِ هتي،
پرهه ـ پريءَ جا پاڇولا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

---

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

٣

اوندهه "عبدالرزاق" ڪُٺو،
محبت جو ميثاق ڪُٺو،
مُڪتيءَ جو مشتاق ڪُٺو،
ڇاڇا انڌَ، انڌيرَ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
«ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!»

ظُلمت "ذوالفقار" ڪُٺو،
مارڻ مان منٺار ڪُٺو،
سورت ـ وند سنگهار ڪُٺو،
سوريءَ تي جنهن سَڌَ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
«ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!»

ناحقَ ڪالهه "نذير" ڪُٺو،
ڪُهنبو خُون خَمير ڪُٺو،
روشن ذهن ضمير ڪُٺو،
رَتِ ـ رَتيءَ ڪيي ڏيئي راڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
«ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!»

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اگر ائين ۽ ”احسان“ ڪُٺو،
سانگهڙن جو شان ڪٺو،
مارو ٿرن جو مان ڪُٺو،
سنڌ ڪن پرسپ سڌ بڌا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦندڪا، مارشل لا!“

”انور“ ۽ ”امان“ ڪُٺو،
”مالڪ خشڪ“ مهان ڪُٺو،
امڙ جو ايوان ڪُٺو،
”نوڙيءَ“ وٽ ڪيئي ٽهڪڙا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦندڪا، مارشل لا!“

”مِنو“ اڄ منٺا رڪُٺو،
”زڪريا“ جهڙو يار ڪُٺو،
سنڌ سڄيءَ جو سار ڪُٺو،
ڳوٺاڻن جا ڳيپ ڪُٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦندڪا، مارشل لا!“

بنگالي عوام ڪُٺو،
بلوچي بي نام ڪُٺو،
سنڌي سرِعام ڪُٺو،
آنڌ ڪروڙين ڪنڌ ڀڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦندڪا، مارشل لا!“

● - نوڙي ريلوي ڦاٽڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ٽانڊو ٻولا خان" ڪُٺو،
"ڪاڇو،" ڪوهستان ڪُٺو،
سنڌ، بلوچستان ڪُٺو،
ريتاوان ٿي روهه ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ڳوٺ نوڙهو" پاڻ ڪُٺو،
"مينگهو فقير" مهاڻ ڪُٺو،
"ميرپور، "ميرو خان" ڪُٺو،
جِت ڪِٿِ رت جا ڦوهارا،
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ٻوبڪ" ۽ "باغبان"، ڪُٺو،
"جوهيءَ" جو جولان ڪُٺو
"ڳاج" "سند و ڳمسان ڪُٺو،
ڪاچيلا ڪُونڌ ڪُٺا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

اوندا هيءَ "ابڙان" ڪُٺو،
"ڏاڍا ائيءَ" "ڏيڙان" ڪُٺو،
گولين گامڻ خان ڪُٺو،
سَڏَ اسان ڪان هَڏَ وتا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"سيوهڻ" سان گڏ "سَنُ" ڪُتو
مارِوئڙن جو مَنُ ڪُتو،
وانگيئڙن جو وَنُ ڪِتو،
پنڌَ اسان کان سنڌ وتا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاميون، ڦنڪا، مارشل لا!"

گولين "ڳاجي شاهه" ڪُتو،
ناحق "ناٿن شاهه" ڪُتو،
آنڌيءَ "ابريو شاهه" ڪُتو،
ڪاڪ ڏٺيءَ جا ڪنڌَ لٿا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاميون، ڦنڪا، مارشل لا!"

"ٺڪراٺوءَ" نيپاٽ "ڪُتو،
"مٽڙاٺو"، موڙاٽ "ڪُتو،
سانوڻ رُت جو ساٿ ڪُتو،
ٿرايائيءَ ڏھڪار ڪيا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاميون، ڦنڪا، مارشل لا!"

"ڪيبر" ۽ "ڪاٺوٽ" ڪُتو،
"پنيو" ۽ "پاٺوٽ" ڪُتو،
ڳاڙهي رَتَ هرگوٺ ڪُتو،
ڪتنبن ۾ ڪيڪاٽ پيا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاميون، ڦنڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لاڙڪ - رتو ”لاڪاٽ“ ڪُتو،
سونهن - رتو ”سيڪاٽ“ ڪُتو،
گهوٽن جو گهر گهاٽ ڪُتو،
گاڙها ٿي ويا ٻوٽ سڀئي؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”ڪلان ڪوٽ“ ”ڪلياڻ ڪُتو“
”رني ڪوٽ“ ”رونجهاڻ ڪُتو“
”جهونا ڳڙهه“ ”جهونجهاڻ ڪُتو“
لوءِ - رتيءَ جا ليڪ ڪُتا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”ڪوٽ ڏجي“ ”ڪوهيار ڪُتو“
”هاڙهو“ ۽ ”هالار“ ڪُتو،
”گنجو“ ۽ ”گرنار“ ڪُتو،
سنڌ سڄيءَ جا سنڌ ڪپيا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”چانهوڻ“ چمڪيدار ڪُتو،
”ڪاهو“ ڪلنگيدار ڪُتو،
”موهن“ مشيادار ڪُتو،
انساني احرام ڪُتا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هِمچکين کان ”هنگلور“ ڪُنو،
پرين کان ” پنيور“ ڪُنو،
” ڪيڦي “ ۽ ڪشمور“ ڪُنو،
تڏهن تہ مرڪي ڏَنَ تہ ڏنا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

” ڪارونجهر“ جي ڪورَڪُٽي،
جُهڙ ڦُڙ جهورِ جهڪورڪُٽي،
ڳاڙهي رت ٻهور ڪُٽي،
لَت پت رَت ۾ رِڳ رتا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

” ڪراچي،“ ” قلات“ ڪُٽي،
” ڪڙيائي،“ ”ڪڙچات“ ڪُٽي،
”ڪينجهر“ ڪاريءَ رات ڪُٽي،
”سونهري“ جا سنڌ ڪُٽا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سونَ - سريکي سِنڌ ڪُٽي،
تَنهنجي مَنهنجي جندُ ڪُٽي،
چندن جهڙي چَندُ ڪُٽي،
سرڪنڊ جهڙا سَاه ڪُٽا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سامي، سچل، شاهه ڪُٺو،
سنڌ، سنڌو درياهه ڪُٺو،
وانگين جو ويساهه ڪُٺو،
ڳانڍاپي جا ڳاٽ ڀڳا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جيجل جو آجيءَ ڪُٺو،
پُٽڙن جو پيءُ ڪُٺو،
وِلهيءَ وارث ويءُ ڪُٺو،
ڇانوَ- مٿي جي جيڪي ها!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

رات ڪُمهريءَ ذاتِ ڪُٺي،
لاک رتائين لات ڪُٺي،
پکڙن ۾ پر يات ڪُٺي،
ڪرڻ ڪي سوَکان لڳا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

هيٺي جي هر حُرڪ ڪُٺي،
مظلومن جي مُرڪ ڪُٺي،
ڪنجهڪڻي ءِ ڪُرڪ ڪُٺي،
سُڏڪن پريل سڏ ڪُٺا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيت ڪَني هٿ هار ڪَني،
لوڏ ڪَني، لمڪار ڪُني،
وينگس وچ بازار ڪُني،
داد نہ ڪي فرياد ٽيا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڇير ڪُني، ڇمڪار ڪُني،
ٽنڊ ڪَني ۽ ٽار ڪُني،
ٻيجل جي ٻاڪار ڪَني،
ڇوراهن تي ڇنگ ڪَنا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

٤

پوڇا ڙيءِ جا پير ڪُنا،
”سرمسانجهيءَ وير“ ڪُنا، ●
ماريءَ سڀ منهن ـ ميرڪنا!
هنج اسان جيءَ هُرڪر جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

● عبدالواحد آريسر جي ڪتاب جو نالو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڄارين ڄا واڄام ڪُتا،
ڄڪري ڄمڙا ڄام ڪُتا،
آزاديءَ لئه عام ڪَتا،
ڳاڙها ڳيرو ڳوتا ٽا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، قتڪا، مارشل لا!“

مارُو منهنجا مور ڪُتا،
بوراق وَهي، ٻورڪُتا،
ارڏا اسپ آتور ڪُتا،
سِنڌ وطن جا سيپار!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، قتڪا، مارشل لا!“

گهيڙ ڪُتا ءِ گهات ڪُتا،
ڳيرو ڳاڙها ڳات ڪُتا،
چوڏاري چوُوات ڪُتا،
ڏرتيءَ سرتيءَ ٻجا سرتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، قتڪا، مارشل لا!“

ڪرلاهن جا ڪنڌ ڪُتا،
پيار، پنهونءَ پنڌ ڪُتا،
سَسئي ۽ هِت سنڌ ڪُتا،
چڙهند ۽ ڪيئي ڇاڙهيڪا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، قتڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سَچَ ڪُتا ۽ سيلَ ڪُتا،
ڏَڏَ ڪُتا ۽ ڏيلَ ڪُتا،
پائر پنهنجا پيلَ ڪُتا،
سَنڌ پلاريءَ سنڌوءَ جا:

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

جهنگَ ڪُتا ۽ جهولَ ڪُتا،
ڏَتُ ڪُتو ۽ ڍولَ ڪُتا،
ڪرهن ساڻ ڪَهول ڪُتا،
ڏوٿين ڏُتَ وهيڻن جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سوچَ نئين ۽ جا سنگَ ڪُتا،
لوچ نئين ۽ جا لنگَ ڪُتا،
ڌرتيءَ جو ڌِڳَ ڪُتا،
تاڪ منجهند جو تي تولا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سونا سونا سنگتَ ڪُتا،
اُجرا اُجرا انگتَ ڪُتا،
پنهنجا ڏڙيون، ڏنگتَ ڪُتا،
آزاديءَ جي آرهن جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بحر ڪُٺا ۽ بَرَ ڪُٺا،
ٿاڪَ ڪُٺا ۽ ٿَرَ ڪُٺا،
پون ۽ سجيءَ جا پرَ ڪُٺا،
پيلي پنهنجين پانهن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جانِ ڪُٺي ۽ جگرَ ڪُٺا،
سوچ ڪُٺي ۽ فڪرَ ڪُٺا،
ذهن، ضمير ۽ ذڪر ڪُٺا،
روح رياضت منجهه ڪٺا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

آرٽ ۾ اوتار ڪُٺا،
بارٽ ۾ پڪرار ڪُٺا،
ڌرتيءَ ڌنار ڪُٺا،
ڪيئي ڳائي ڪيڏارا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”ساهتر جا سينگار“، ڪُٺا، •
ڪيئي ڪونڌَ ڪُنيار ڪٺا،
مينهون ۽ ميهار ڪٺا،
سهڻين جي ٿي سپن جا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

•

پوکن منجهه پنهوار ڪُتا،
رڻ پٽ ۾ ريڊا رڪُتا،
گوٺن منجهه گنوار ڪُتا،
ڀاڳيا ڀوڻ ۽ ٻلاريءَ جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا! “

مارو ميگهه - ملهار ڪُتا،
ويڙهيچا ولهار ڪُتا،
سرجڻهار سنگهار ڪُتا،
ريتيءَ رُت جا ريهار!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا! “

ماروئڙن جا ماڳ ڪُتا،
لاکيڻن جا لاڳ ڪُتا،
ڀون ۽ ڀتون ”ڀاڳ ڪُتا،
ڪرلاهن جا ڪنڊ لتا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا! “

چوٽيلين جا چاڳ ڪُتا،
پابوهين جا پاڳ ڪُتا،
صورت - وند سهاڳ ڪُتا،
موهن، ميندي مهڪ - رتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا! “

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آسَ ڪُٺي، ارمانَ ڪُٺا،
ديدَ ڪُٺي، درمانَ ڪُٺا،
پيار سندا پيمانَ ڪُٺا،
ڳيڙوءَ - رُت جا ڳانڍاپا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

شرنائين جا شانَ ڪُٺا،
ميراثين جا مانَ ڪُٺا،
پيچ پيني ءَ جو پانَ ڪُٺا،
ڏاتارن کي ڏنگ لڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪاڪ ڏٺي ڪلوانڻَ ڪُٺا،
سگهڙ - ڏٺي سروانڻَ ڪُٺا،
سانگي سڀ سچاڻَ ڪُٺا،
راڄن پاڳن جا راڪا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پٽَ ڏٺيءَ جا ٻاڻَ ڪُٺا،
تجاڳ اجهاڳ جوانڻَ ڪُٺا،
ٻارَ، ٻُڍا، ٻلوانڻَ ڪُٺا،
سنڌ - نگر جا سونهارا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مُرڪن جا مهراڻ ڪُنا،
آسن جا اُڌيارڻ ڪُنا،
نينهن- نڪور نياڻ ڪُنا،
جوڀن- ورنن جذبن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

نينهن- نگر جا نُورَ ڪُنا،
پريت- نگر جا پُورَ ڪُنا،
تَنِ- نگر جا طُور ڪُنا،
پيچل جي پاڪارن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا،
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

رمزون رمزون راز ڪُنا،
البيلا، آواز ڪُنا،
ناز ڪُنا، انداز ڪُنا،
پريت- نگر جي پيارن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

حُسن ڪُنا، هُبڪار ڪُنا،
سُونهن- سڳنڌ سنگهار ڪُنا،
پند رهن سالا پيار ڪُنا،
جوڀن- رُت جي جر ڪي جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا!
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سرتين جا سينگار ڪُتا،
پاڻيارين جا پيار ڪُتا،
جاني جيءَ - جيار ڪُتا،
سونهن - وهيڻن سپن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

يار ڪُتا، دلدار ڪُتا،
گيرو گيچيءَ هار ڪُتا،
هاڃي هڪ هزار ڪُتا،
ڇاڻا پنهنجيءَ چاهت جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا مارشل لا!“

لال گلابي گيت ڪُتا،
سرخيءَ - رت سنگيت ڪُتا،
ماڪيءَ لا رون ميت ڪُتا،
لوريون لوريون لاڪ - رتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

مومل جا هت مَنڊ ڪُتا،
جيڏين جا هت جنڊ ڪُتا،
چانڊ وڪيون ۽ چنڊ ڪُتا،
تارن ڪيءِ هت تير لڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا!
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ننڍڙا مـبـتڙا بارَ ڪُـتا،
گُلـڙا ۽ گُلـزارَ ڪُـتا ،
ممتـا جا منـارَ ڪُـتا،
مستقبل جا مـورَ ڪُـتا ؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦتڪا، مارشل لا!“

اوبـِرَ ● جا ايمانَ ڪُـتا،
اولھ جـا ارمـانَ ڪُـتا،
ماڻھوڪَ مَهانَ ڪـتا،
سنگَ سُپـنڌَ شـهيـد ٿيا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦتڪا، مارشل لا!“

رتُ پتُ پنهنجا ريتَ ڪُـتا،
ڪيڙيون پنهنجا ڪيتَ ڪُـتا،
وايون، ڪافيون، بيتَ ڪُـتا،
سازَ ڪُـتا، سنگيتَ ڪُـتا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
” ڦاهيون، ڦتڪا، مارشل لا!“

● اوبِر — مشرقي پاڪستان، جيڪو هاڻي بنگلاديش آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

باب پيو

ڳوندر، غم جي غارن ۾،
ڏک، ڏمر جي ڏارن ۾،
اَنڌ وهن جي آرن ۾،
ڏوٽيڙن جا ڏيلَ ڏريا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

آزاديءَ جي آري ۾،
وڙهند ڙَرَتَ جي واري ۾،
ناحق جي هرناري ۾،
خلقٽهارن ڇُوتَ ڏنا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

اوندهِ اهين اٺيا تين ۾،
ڪُونڌَ ڪُسي وِيا ڪاتين ۾،
لوءِ به هوڏَ حياتين ۾،
سُونَ - سريڪا سَنڌَ ڏبا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هاڻين جي هَڏ ڪارُن ۾،
لالَ لهوءَ جي لارُن ۾،
ميندي جي مهڪارُن ۾،
ڪاڪ - ڏٺين جا ڪنڌ ڪريا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سِرجي سِرجي سورن ۾،
ڪاٺا نڀن جي ڳورن ۾،
پيرهو ڦٽن جي پورن ۾،
ڳَريا ڳِٽَ غلا مـيءَ جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ماٺجهي مَلهَ مُهاڙن ۾،
ڪوپا ڪُلِ ڪُهاڙن ۾،
پيرين پنڌِ پهاڙن ۾،
ڪاهوڙين جي ڪيرِ ٿيا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جيڏن، سرتن جوڙن ۾،
ڳهوٽن ۾ ۽ گهوڙن ۾،
ميندي ءَ - رُتِ جي موڙن ۾،
لِڪ لهوءَ جي لاٽ رتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وڙهندي وڙهندي واٽن ۾،
ريتي رَت جي ڇاٽن ۾،
لال لهوءَ جي لاٽن ۾،
سنڌَ سنگينن ساڻ وڙهيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڳاڙهي رَت جي ڳاهڻ ۾،
رَڪ وهندين راهُڻ ۾،
آدرشي ۽ ننگاهڻ ۾،
تاريخي طوفان اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا!
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سانوڻ توڙي سياري ۾،
سَرءُ، بهار، اُنهاري ۾،
ويڙهاڪن جي وارِي ۾،
للڪارن سان لِڪَ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

جهر جهنگ، جهوپڙين جهانگين ۾،
ساهه پنوڙيل سانگين ۾،
واچوڙن لٺ وانگين ۾،
ڳوٺ سمورا ڳنڍجي ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڦهري ڪرڳل ڪاهن ۾،
روڙ ڪسندي راهن ۾،
ڳوٺاڻن جي ڳاهن ۾،
ڳائي ڳائي ڳوٺ اُٺيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ريتيءَ رُتِ جي راڳن ۾،
پيچ پيچيءَ جي پاڳن ۾،
مُرڪَ وَهيءَ جي ماڳن ۾،
جوين رُتِ جولان وَتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سِنڌُ سڄائيءَ ساهت ۾،
جنگ وڄائي چاهت ۾،
آڳُرَ پاري آهت ۾،
روڳَ اسانجا رِجندا ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ٿاڪ منجهند جو ٿالهين ۾،
ڳوٺاڻن جي ڳالهين ۾،
مُرڪَ ورهائي مالهين ۾،
وِهسڻ جا وهنوا رتيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گرجي گونڊ رگيتن ۾،
سِرجي سور سنگتين ۾،
چنتا ڀرين چيتن ۾،
چانڊوڪين لئه چنگ وڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

رات اسان جي راتڻ ۾،
چاهت - رُت جي چاڻ ۾،
محبوبائن ماڻن ۾،
مرڪ - پڙي ءَ ڄام وهوڦٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

قرب - نگر جي ڪڪرن ۾،
پيار - نگر جي پکڙن ۾،
نينهن - نگر جي نجهرن ۾،
ترٻڙ رُتِ جا تير لڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سونهن - وهيٽي سام منجهان،
چنڊ - وهيٽي ڄام منجهان،
پنهنجي عشق آتام منجهان،
احساسن اُمنگ ورتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سرگم سُرندي ساز منجهان،
البيلي آواز منجهان،
راز منجهان انداز منجهان،
ڳائڻ ڳيرو ڳوٺ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لاک - رتي لالاڻ منجهان،
ڳوناڻي ڳاڙهاڻ منجهان،
ريتيءَ رتو ڇاڻ منجهان،
جاڳن جوڌا جنگ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لاڪَ رتائين لات منجهان،
پرهه ڦُٽيءَ پرڀات منجهان،
ڏينهن ٽيڙ جي ڏات منجهان،
صُبح ورايون سونهن - رتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

وَر وَر وِنڊَ ولوڙ منجهان،
لاکيڻ جي لوڙ منجهان،
آزاديءَ جي اوڙ منجهان،
رِتاوان ٽي روح ڦٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؟
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سُونهن منجهان، سَچ منجهان،
مُحبت ـ رُت جي مَچ منجهان،
ريٽي رنگ جي رَچ منجهان،
ڳاڙهسرا ڪئين ڳاٽ ڦٽا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ريٽيءَ رُتِ جي ريجَ منجهان،
سُرخيءَ رُتِ جي سيجَ منجهان،
ڪِهنبيءَ رُتِ جي ڪيجَ منجهان،
ڪُنگوءَ ـ رنگا ڪَنڌ ڪٽيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ٻاپاڻ جي ٻج منجهان،
نَهري، نِرمَل نِج منجهان،
صُبح نئين جي سج منجهان،
ٽڙا هپ جاٽي ٽڏ ٻنهن ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

پيڙائن جي پاڙَ منجهان،
ٻُڌرائي جي ڳاڙَ منجهان،
جيوت جيئڻ جهاڙَ منجهان،
سوچ ـ وهيڻا سنگ ڦٽا.
پاڪستان جو مطلب ڇا
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻ- رمائيءَ جي سَگهہَ منجهان،
اونداهيءَ جي اَگهہ منجهان،
ڏاڍائيءَ جي ڏَگهہَ منجهان،
ڪُهنبا سِرجن خيال پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

وانگين جي ويچارَ منجهان،
سانگين جي سهڪارَ منجهان،
هيڻن جي هاڪارَ منجهان،
ڏاڍَ، ڏَمرَ، ڏاميچ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

جهرڪي پنهنجيءَ ڄارَ منجهان،
پڙڪي پنهنجي پارَ منجهان،
وڙهندڙ رتَ وٿارَ منجهان،
ٽهڪڻ - رُتِ جا ٽاهَ ڏِنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سانوڻ جي سهڪارَ منجهان،
وڙ ڦُٽي وسڪارَ منجهان،
تاريڪي تڏڪارَ منجهان،
سانگيئڙن لئه سهجَ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

دانهن جي دستورَ منجهان،
محنت جي منشورَ منجهان،
هارِيءَ مزدورَ منجهان،
سمجهو سياڻپ جي سَڏَ کيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

مارُوئڙن جي ماڳَ منجهان،
ويڙهيچن جي واڳَ منجهان،
جيوتِ جي هر جاڳَ منجهان،
آزاديءَ احرامَ ٻَڌا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

دِل جي هر ڌڙڪن داٽيءَ مان،
رُوح جي هر ڌڙڪن راٽيءَ مان،
ڪالهه، پرينهن ۽ هاڻيءَ مان،
مُرڪن جا مهراڻ ڦَٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پريت- وندن جي پنڌن مان
سُونهن- وندن جي سنڌن مان،
ڪُوين پنهنجن ڪنڌن سان،
آزاديءَ انسانَ وَٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻاڙهي رت جي ٻارن مان،
آزاديءَ جي آرن مان،
سوڍن سنڌ سنگهارن مان،
جاڳيا جنگ جوان پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جهانگيرن جي جهولين مان،
ڏوتيرن جي ڏولين مان،
باباڻن جي ٻولين مان،
سهسين سرخ سلام ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

پاٽن مان، ٻوساٽن مان،
ڪُوڪن ۽ ڪوڪاٽن مان،
ويڙهاڪن جي واٽن مان،
پنهنجا آهن پيڌ پڪا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جهنگن مان جهوپن مان،
ڪُوندن مان ۽ ڪُوپن مان،
پنهنجي رت جي روپن مان،
چمڪن تارا چنڊ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻيلن مان ۽ ٻيٽن مان،
ڪوچن مان ۽ ڪيٽن مان،
پنهنجن رستن، ريٽن مان،
ريلا ٿي سڀ راڄ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

روڳ - وهيڻ رنڊن مان،
جهنگ اُمنگ جي جهنڊن مان،
ڪاهي ڪرڙن ڪنڊن مان،
آيُون انقلاب پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

غفلت جي گردابن مان،
دوکي جي دولابن مان،
"خاڪي" خام خوابن مان،
سانگي نيٺ سجاڳ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

---

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

٢

گونڊ رسنجهه گلابَ ڦٽا،
اکين منجهه عذابَ ڦٽا،
خيالن منجهه خوابَ ڦٽا،
جن مان سُرخ شبابَ ڦٽا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

چاند وکين جا چنڊَ ڦٽا،
معبو باٺا مَنڊَ ڦٽا،
سرهيءَ رُتِ سرڪنڊَ ڦٽا،
واسي جن وَويڪ وَتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

آنديءَ مان انسانَ ڦٽا،
اگٽ اگٽ اعلانَ ڦٽا،
آدرشي ايمانَ ڦٽا،
پورا ٿي مُتيدَ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاڳڻ نٿين، جيئڻ ان نوان،
پون ۽ نٿن، پگهار نوان،
آدرش ۽ ايمان نوان،
سوچ نٿين ۽ مان سِرجي پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

دردن جا درمان نوان،
سورن جا سامان نوان،
انساني احسان نوان،
محنت ڪش مزدورن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

عشق نئون، انجام نوان،
البيلا انداز نوان،
دلين ڳنڍڻ جا دام نوان،
پورهيت سونهن سباجهي جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

پريت نئين، پيمان نوان،
مرڪ نئين مسڪان نوان،
جذبن جا جولان نوان،
پريت نئين ۽ ميلڻ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پيگ نوان ۽ پياڪ نوان،
ڇهڪ نوان ۽ ڇاڪ نوان،
وهہ وڻين جا واڪ نوان،
ٻارڙهہ ٻچڙن ڳيرن جا،
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

چنڊ، مهينا، ڇاهہ نوان،
ميلا ٻن جا ماهہ نوان،
ڳيراهن جا ڳاهہ نوان،
ٻانهيارين جي ٻاجهہ ٽيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

چنڊ نئين ۾ ڇاڳ نوان،
رُوح نئين ۾ راڳ نوان،
ٻُون ۽ نئين ۾ ٻاڳ نوان،
پيچ - پيچي جو پيچي ٽيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

جاڳ اسان کي جوڙي وئي،
خيال نئين کي کوڙي وئي،
اکڙين کي آهوڙي وئي،
ناتا نوڙي ٻنڌ سند!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پوَنءِ پيلا ري پاڳَ ڏيئي،
ريتي رت جا راڳَ ڏيئي،
جيون کي نئين جاڳَ ڏيئي،
سچَ سُجا ڳيءَ جاڳيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

راوتَ ريتو رَتُ ڏيئي،
”ساٿوُ“ سُرخو سَتُ ڏيئي،
ڏيڍُ ڏيئي ۽ ڏ تَ ڏيئي،
سِنڌُ ڪري ڇڏ سُرخ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سرتيون اَڄ به سِنڌُ وَئي،
سورهيه سُرخ سپوت ڏيئي،
اهڙي ڪنهن به نه ڪَتَ ڪئي،
راوت رتُ مچائيندا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سُونهن سڀا جهڙي سرڄائي،
پرهَ-پريءَ سان پرچائي،
جوڀن-رُت سان جرڪائي،
جڏ بن جا جولان وَتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاڻ جِيين سان جرڪائي،
پوشَ پرڪَ جا پهرائي،
جڳَ سڄي کي جرڪائي،
اُندهه مان انسانَ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڳاڙها گيرو ڳڀرو ڪهرائي،
لال لهوءَ ۾ لهرائي،
پونءِ سڄي کي پڙڪائي،
ريتائتي سڀ راڄَ وِيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

جوڳ پڇائي جو ڀيڙا،
سنڪَ وڃائي سا ميڙا،
پرهه ڦٽيءَ جو پانڌ پيڙا،
نفريون، نادَ وڃائي پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سمجهه-پريا تي ساڻگيڙا،
ويڙهاندڙن ۾ وانگيڙا،
جهيڙي جهيڙي جهانگيڙا،
ڪيرائيندا ڪوٽَ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پرمَ ڦُٽيءَ جو پنڌُ ڪري،
صُبحَ نئين جي سونهن پري،
اُنڌاهيءَ جا انگَ ڏري،
روشن پنهنجا روحَ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ويرين سان ويڙهاند ڪري،
هاڃن سان هيڪاند ڪري،
پنهنجا سيپ پلاند ڪري،
مَڙهو مڪاريءَ جا لٿا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سُڃَ - وطن جي سَنڌ نه ڪي،
رُڃَ - وطن جي رنڌ نه ڪي،
پُنجَ - وطن جي پنڌ نه ڪي،
راڳا پنهنجي رَتَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڏنگي سارن ڏوهن ڪي،
ڏاهي سارن ڏوهن ڪي،
لاهي سارن لوهن ڪي،
پارَ صدين جا پيسڌ ڇنا؛
پاڪستان جو مطلب ڇا،
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پاپڙ جتي پي پچندو آ،
رُوح اسانجو رڃندو آ،
جيءُ اسانجو جلندو آ،
کوڙ ڪپت کي ڪاڙهڻ لاءِ!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڪوٺ جڏهن ڪو ڪرندو آ،
ڏاڍ جڏهن ڪو ڏرندو آ،
هانءُ اسانجو ٺرندو آ،
لاهي پيڪڙ پيرن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

رُوحن جا سڀ روڳ ڪڍي،
سورن تا سڀ سوڳ ڪڍي،
ڄاڳ نئين ءَ جي جوڳ ڪڍي،
جوڳي جنڊ جر ڪائي ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

مومل سنڌ جي ماڙي تي،
ٽوليون ٽاهي ٽانڊي تي،
ايندا نيٺ نڪاڻي تي،
رُوح اسان جي جا راڻا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رِوشن ذهن، ضميرَن سان،
سيرَن سَندَ سريرَن سان،
وَرِيامن ۽ ويرَن سان،
سِندُ سپاجھا ساھ تو نا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

قيد، ڪڙولا، ڪوٺيون،
ڇارَن جاوا ڇا مَر ميون،
ويڙهيچا ٽين وَتِ وڃي،
ڪيتن سان ڪبو ڪار ڪبا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڳوٺن آهي ڳالهايو،
سِندُ اسانجو سرمايو،
گهوٽ نہ هاڻي گهبرايو،
ڪاپڙ يا راڪندَ اُٺيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

اوچي اوچي اوٺ اَچو!
ڪيرايون هي ڪوٺ، اَچو!
گهوٽ اچو، اٺوٺ، اَچو!
آئيون انتَ اندَيرن جا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاڳي پوندي جوءِ سڄي،
ويريءَ ويندا وَڻ وَڃي،
جانِ چڙهندا اسٽينڊ ونڙيچي،
اَڏ جهڙهن پيءِ وَڏَ وِڏا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

تڏا ڏاڻيءَ جا ڏنيءَ سَهي،
ڪارا ڪارِونيا رَڪَمي،
جنگاهن جي جوڳَ وَهي،
سُرخاڻي ۽ سپوتَ ويا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سَگهه سلهاڙي سرتن سلڻ،
هَڏَ مُڇائي اڄ سُياڻ،
ويڙهاڪن جي وات سُڄاڻ،
رڻ سان جن رامانڻ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڪُونڌَ ڪنبائي ”ڪيڏارا“،
رِڻ رَتي جا ريارا،
آيا آهن آسيارا،
سَڏَ اُونائي سُڏ ڪن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳاڙها ڳيرو ڳوتا ٽا،
سانگيڙن جا ساماٽا،
رِڻ ۾ ٿيندا راماٽا،
سروا هين جيئڻ سَڌ ڪيا؛

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

رِيتي رَتَ ۾ رُتِ رَتي،
موڪيءَ مَٽَ ۾ مَڌُ مَتي،
تيرَ تکي ٿي تندُ تتي،
ڪوٺي ڪندَ ڪلالَ وَتا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڳالهيون پنهنجون ڳوناٽيون،
سمجهه پريون پَر سمجهاٽيون،
وِڙهند ڙَرت جون وِهنجاٽيون،
آرڻ جا جبن آرَ ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ويڙهه سان واتون واٽيندي،
آزاديءَ کي آڻيندي،
ماڳ مِٽي کي ماڻيندي،
ڏوٿيڙا ڏيٺي ڏيڏَ ويا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڳ مڳ جوتِ جلائيندي،
جيوت کي جاڳائيندي،
سوريءَ سنڌ سجائيندي،
سِنڌ اسان کان ساهہ وٺندا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

گيتَ گُلابي ڳائيندي،
سرگم کي سمجهائيندي،
سُر کا سازَ وڄائيندي،
رُڪَ اسان جي راڳ ڇپيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سنڌ نئين سمجهائيندي،
ڳوٺ ڳلين ۾ ڳائيندي،
ڏک لڳڻ کي لائيندي،
صُبح نئين کي سنڌ ڏنا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سِنڌ اسان کي سچ ڏنو،
سچ منجهان جو مچ ڏنو،
ڳاٽن جو تنهن ڳچ ڏنو،
”خاڪيءَ“، جنهن مان خيال ورتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا.
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!

٣

"ايرانين" جي ايريءَ ۾،
"ساسانين" جي سيريءَ ۾،
"عربن" جي انڌيريءَ ۾،
سنڌ سوين شيطانَ ڏٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ارغوني" انڌارين ۾،
"ترخاني" ٽڪرارين ۾،
"مغلن" جي مڪارين ۾،
ڌرتيءَ ڏاڙيوال ڏٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"افغاني" اڳهائيءَ ۾،
"انگريزي" ارڏائيءَ ۾،
آزاديءَ جي آئيءَ ۾،
ڏيهَ - ڌڻين تي ڏاڍَ ڏٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڏاهر" ڏک جي ڏوليءَ ۾،
"دودي" ڏک جي دوليءَ ۾،
"هوشوءَ" رَت جي هوليءَ ۾
تاريخن جا تير سَنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

گهوٽ "بلاول" گهاٽيءَ ۾،
"شاهه عنايت" تاڻيءَ ۾،
"هيموں" هُل هوائيءَ ۾،
سُوريءَ جا سينگارَ ڏٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لاڪيٽن جي لوليءَ ۾،
ريتي رَت جي هوليءَ ۾،
پنهنجيءَ پنهنجيءَ ٻوليءَ ۾،
ڳيرو ڳالهائين پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آڌيءَ رات "اروڙ" منجهان،
خون رتا ٿين ڪوڙ منجهان،
لاڪيٽن جي لوڙ منجهان،
ڳاهي ڳاهه وجود اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ديبل" جي دستورَ منجهان،
"مڪليءَ" جي مذڪورَ منجهان،
طوفاني هر تورَ منجهان،
ڳوڙهن جا ڳاٽ ڦٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؛
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ساموئيءَ" جي ساهَ منجهان،
"ماموئيءَ" جي ماهَ منجهان،
ڳاڙهي رَت جي ڳاهَ منجهان،
آزاديءَ آواز ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"دولهه درياخانَ" منجهان،
"ڄام ننڍي" سلطان منجهان،
"نوري" مرد - مهانَ منجهان،
سنڌ اسان کي سَڏَ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"روپي ڪولهيءَ" رَتَ منجهان،
سانگيئڙن جي سَتَ منجهان،
روئيئڙن جي ڏتَ منجهان،
"ڪارونجهر" کي ڪَنڌَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

● مخدوم نوح عرف معين الدين ٺٽوي، شاهه لطيف جو استاد ۽ دوست

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

برکا رُتِ جي باکَ منجھان،
لال لھوءَ جي لاکَ منجھان،
سنڌ نئين ءَ جي ساکَ منجھان،
سِجَ سجاڳيءَ جا اُڀريا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"شيخ سنڌيءَ" سجاڳيءَ سان،
"حيدر بخش" ھلاڪيءَ سان،
"بختاور"، بيباڪيءَ سان،
بيداريءَ جا بند ڀڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"جي-ايم-سيد" جاڳائي،
"ساقيءَ"، سرڪيون سمجھائي،
"کھاوڙ"، کھنبا پارائي،
پيرَ "پليجي" ساڻ پريا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

کھنبيءَ-رت ۾ ڪاھوڙي،
پاڻ پتوڙي پاھوڙي،
آزاديءَ جا آھوڙ ٻي،
ڳِٽَ لھوءَ ۾ لوئڻ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

● - شيخ عبدالمجيد سنڌي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳوٺ وٽن ۾ ڳالهائي،
سوچ سماجي سمجهائي،
لوچ لهوءَ مان لهرائي،
لاڳو ٿيا ٿي لال اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

اوندهه جا انڌا ميڊي،
آزاديءَ کي عام ميڊي،
پورهئي جا پيغام ميڊي،
تن ۾ مَن تان طوق لٿا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ويڙهيچا ويڙهاند ڪري،
ريتي رَت جي راند ڪري،
واندڪي وٽواند ڪري،
محنت جا مُختيار ٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

رُوس نئين مان رات ڪُٽي،
زور ور ظُلمات ٽٽي،
پورهئي جي پرڀات ڦٽي،
آجا ٿي انسان پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تاريڪيءَ کي تيرَ چُڀي،
ناحق جا نڙگهٽ گهُٽي،
ڪهرامن جا ڪَنڌ ڪُٽي،
پورهيت پالڻهار اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪاريون راتيون، قيدَ ڪٽي،
پرماريت جا پيرَ پٽي،
لَٽيرن جا لوڙهه لٽي،
"خاڪي" خلقڻهار آٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

باب ٽيون

"دادُو شهر" دليريءَ سان،
وڙهندي هر ڪنهن ويريءَ سان
ڇاتيءَ تَڏَ چُنگيزيءَ سان،
آڱرائين ڪيئي آرهه تڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ڪنب يارو" قُربانُ ٿيو،
"نوشهرو" نيشانُ ٿيو،
"موري" ۾ ميدانُ ٿيو،
ڪُونڌَ اسان جا ڪونه ڪَٽا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"راڻي پور" جي ريج منجهان،
"هالاڻيءَ" جي هيج منجهان،
"ڀلاڻيءَ" جي ڀيج منجهان،
ترٽيلي ٽوٽا ٽنگ اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ليٽ- ٽنگر" جي لاڪ منجهان،
ٻر ٻچن ڪنهن ٻاڪ منجهان،
سنڌ اَمڙ جي ساک منجهان،
سنڌ ڪڪوريل ڪنڌ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

راوت واري رَت منجهان،
"سونهريءَ" جي سَٿ منجهان،
ڏيهه- ڌڻين جي ڏَت منجهان،
گيروا ٻيري گهاٽ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪارونجهر "گڏام" منجهان،
ارڏن "آڏيگام" منجهان،
ڏولابن جي دام منجهان،
سنگهرون لاهي سَنڌ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"خيرپور" جي خُون وَهي،
ڳاڙهي رَت جي ڳاهه ٿِيي،
اونڌيرن جا انت لهي،
ٻره- ٻريءَ کي ٻرَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پنج ڳُلي" "پيغامَ ڏني"،
عوامي الهامَ ڏني،
سهڻين سُرخ سلامَ ڏني،
ڳيرو رُتِ ڪان ڳاٽ وتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؛
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ڏيپارجن" ڏنڊَ ڏني،
"سينارجن" سَنڌَ ڏني،
"ڪامل ڪوسي" ڪنڌَ ڏني،
لرزائي سڀ لوڪ ڇڏيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا؛
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"سوڀي ديري" ساهُ ڏني،
"محبت ديري" ماهُ ڏني،
ڪارڻهي رت جو ڳاهُ ڏني،
ڳاتا ڳيرن ڪان ورتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"محرابپور" منتار ڏني،
"دولتپور" دلدار ڏني،
"ڳاهنڊ" ليپيءَ هار ڏني،
پاڻيارين ڪان پيار وتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پڊ عيدن" پچارن ۾،
"مقصود ورند" ميارن ۾،
"ڪوڙي خشڪ" ڪتارن ۾،
درتيءَ جا واڌ ڳتَ ڏسنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"نازين" ۾ نيشان لڳا،
"ملڪن" ۾ ميدان لڳا،
"ڪلهوڙن" ۾ ڪان لڳا،
رنگيجي رتَ ۾ راڄ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"نوروشاهه" "نريءَ" ۾ آ،
"دريا خان مريءَ" ۾ آ،
ڳورن ڳالهه ڳريءَ ۾ آ،
سُرخيءَ - رتِ جا سڏ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"جيهي" ۾ جوبول ٿيا،
ڪايارن جا ڦول ٿيا،
گهوٽ اسانجا گهول ٿيا،
ڪونڌر ڪٽ ڪنڌارن جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا،
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لوٽي "لالوڪوٽ" ڏنا،
گهاڻي-رُت ۾ گهوٽ ڏنا،
ارڏائيءَ اٿموٽ ڏنا،
سامهون ٿي جن سِرَ ڏنا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"قاضي احمد" ڪنڌ ڏنا،
"سڪرنڊ" سورهيه سنڌ ڏنا،
"پنهونءَ" پارا پنڌ ڏنا،
"چاندين" جهڙا چنڊ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"گولاڙچيءَ" گلاب ڏنا،
ساريءَ سنڌ شباب ڏنا،
"مٺيءَ" منهن مهتاب ڏنا،
چوڏهينءَ جي چانڊوڪيءَ جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"حيدرآباد" حساب ڏنا
"جيڪب آباد" جواب ڏنا،
"خدا آباد" خطاب ڏنا،
ڏات-ڌڻين جي ڏاهپ جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”سبي“ واري سوچَ اُٿي،
لالاٽيءَ جي لوچَ اُٿي،
ڪوپا ڪندَ ٻروچَ اُٿي،
ٻمن سان ٻرميچ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

لاک رتائين لاڙڪاڻي،
ارڏا آرٽ ۾ آٽي،
وِيرَ ويڙهاندڙ سان واٽي،
پنهنجا سڀ پلاندَ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”وارهه“ ۾ ويڙهاند هُلي،
”بادهه“ ۾ بندوقَ ڪُلي،
”راڏڻ“ واري رَتَ ڇُلي،
آندَ منجهاران پسندَ وتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

اَنگَ ”علي آباد“ ڪيدي،
رَنگ ”رسول آباد“ ڪيدي،
ننگ ”نصيرآباد“ ڪيدي،
لوئيءَ لڄَ بچائي آ!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”قاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"خيرپور ناٿن شاهه" ۾ ٿي،
مارو ٽڙن جي ماءُ آ ٿي،
سنڌ سڄيءَ جي ساهه آ ٿي،
سامراجي سنڌ ڀڳا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

جمهوريون ڳاري "جهانگيرا"
باهيون ٻاري "ٻاجارا"
ڪيئي ڳاهي ڪيڏارا،
"منڇر" جا مهندار آٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"رُڪن پور" جي رندن مان،
"ڪرمپور" جي ڪنڌن مان،
سنڌ سڄيءَ جي سنڌن مان،
سورهيه سنڌ سپوت اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڳالهيون "گوٺ پياري" جوُن،
وڏ ڦڙي وسڪاري جون،
ساوڻ ڪنهن نه سڳهاري جون،
وچڙين جنهن ۾ وار ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"منيارين" جي مستيءَ مان،
"هالن" جي هرهستيءَ مان،
"سعيد آباد" جي وستيءَ مان،
ڳاڙها ڳيرو ڳاٽ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ٽنڊي آدم" ٺهڪن مان،
ڇيرين پنهنجن ڇهڪن مان،
سنڌ سڄي تي سهڪن مان،
رت ـ رتائين رنگ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ٽنڊي باگي" ناهه ٿئي،
ويڙهه سندا ويساهه ٿئي،
سورهيه سُپرين ساهه ٿئي،
ڳاڙهي رت جا ڳاهه ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ٽنڊو محمد خان" وڙهيو،
ٽاريلا ٽو ٽانءُ وڙهيو،
پيٽ وڙهيو ۽ پانءُ وڙهيو،
سورت ورَ جا سنڌ وڙهيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ٽنڊو الهيار" وڙهيو،
"ٽگيو" ۽ "تلهار" وڙهيو،
"ڪڪرانڊ" ۽ "ڪاتيار" وڙهيو،
"يوسف" گهوڙي يار ڇڏيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ٻاري ٻاهه "بدين" منجهان،
صورتحال سنگين منجهان،
جيوت لاءِ جبين منجهان،
ڏات ڏکن جا ڏانءَ وتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ٻَهارَ انجهي "ڳاهوٽ" منجهان،
ريباري، "راهوٽ" منجهان،
"باٺي"، "ٻاگهل گوٺ" منجهان،
ڌرتا هنڌي ڌڳ ٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"وگهه ڪوٽ" وريا هَه منجهان،
"ساماري"، ڇي ساهَه منجهان،
رِٽ - رَتي "روپاهه" منجهان،
بانڪاٽي باڻا هِه وريا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ورنهه ويرو وهياڻ منجهان،
سورهيه سنڌ "سنڌاڻ" منجهان،
لوهي ٻِڳ "لٽاڻ" منجهان،
ڇلنگين ساڻ ڇڳير اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڏوٿي منهنجا ڏولَ منجهان،
جهانگي منهنجا "جهول" منجهان،
ڇاتي ٺوڪي ڇول منجهان،
لاڙ ڇيڇاڻا لالَ ۽ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"پيرون مل" پيغام ڏنو،
"اگهم ڪوٽ" انجام ڏنو،
"عمرڪوٽ" عوام ڏنو،
"سڳين"، "سوڍن" ساهَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پاڳيرن سان "پنهواري"،
پاڻ پڇاڙي "پيٽاري"،
لوهه لتاڙي "لاڪاري"
پيڙهين وارا پيند ڇنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻڙڪي آهي "ٻيرالي"،
پڙڪي آهي "پنيرالي"،
ڪڙڪي آهي "ڪڪرالي"،
ديوَن جا ڏوناڙ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ٻيڙي چارڻ ساڻ "ٻگهاڻ"،
جهيڙي جهونجهارن کي "جهاڻ"،
خُون اُڏاري "ڪاري ڇاڻ"،
ڳاڙهي رَتَ ۾ ٻوٽ پَڏا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"جنگيسر" ۾ جنگ لڳي،
"راهوڪيءَ" جي رنگتِ ٻڳي،
"سيرگنڊي" جي سنگ ٻڳي،
خاڪيءَ ڪلندي خونَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

٢

مُرڪون ميڙي "ميهڙ" ۾،
سُونهن سهيڙي "سيهڙ" ۾،
سُرهاڻيون سان "سانگهڙ" ۾،
سُرهيءَ - رُت سرڪنڊ پريا،
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"هاليجيءَ" جي هورن ۾،
"مديجيءَ" جي مورن ۾،
گيچ، گجهارن، ڏورن ۾،
سُگهڙ - پٽي سينگار ڏنا،
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سوچ پري "ساميچيءَ" ۾،
درد پري "داٻيچيءَ" ۾،
رَت پري "راهيچيءَ" ۾،
ٻاڙهي رُت جا ڳيت ڦٽا،

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

• ننڍي قيمر، ”تالهيءَ“ ۾
ڪنڌ ڪپي ”ڪڪرالي“ ۾،
لال لهوءَ جي لاليءَ ۾
لاک - رتاوان ٿيگ ڦٽا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

• رتيديريءَ راهن ۾،
”ڪوٽ ستابي“ ڪاهن ۾،
”آراضيءَ“ جي آهن ۾،
سنڌ پڙاڏا سٽجڻ پيا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڀڪي ٻابل ”نائڙيءَ“ ۾،
سڳهه وڃهي ”سرهاريءَ“ ۾،
پره پري ”پنوا ڙيءَ“ ۾،
سوڙهج ٻيريا ساڃهه جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

گهوٽن ”گهوڙاباڙيءَ“ ۾،
ڏرتي لئه ”ڏانداريءَ“ ۾،
لاهي لوهه ”لنواريءَ“ ۾،
آجا سپ انسان ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آزاديءَ "انب هاليءَ" ۾،
پاڳ پريءَ "پرياليءَ" ۾،
پرھ پريءَ "پرياليءَ" ۾،
جاڳڻ-رُت جا جيءَ تہ نا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لڙندي لڙنديءَ "لاڙ" ۾،
"اوباڙي"، "آراڙي" ۾،
پرھ-پريءَ جي پاڙي ۾،
صبح نئين جا سج ڦٽا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڄاڻ پريل "ڄامشوري" ۾،
پرھ-پريل "پنجموري" ۾،
نرمل سج نڪوري ۾،
ڪھ، تہ ٻُجھي ڪنڌ اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ماروُئڙن "ماتيلي" ۾،
لال لھوءَ "لس ٻيلي" ۾،
ڳاڙھي رت "گيريلي" ۾،
سُرخاون سينگار ڪيا.

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بيجل بولي "پانڌي" ۾،
اکيون کولي آنڌي ۾،
آئي اندرا گانڌي ۾،
"امن جا آواز" ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سنگهه اسان جي "سکر" ۾،
باهيون ٻاري "ٻکر" ۾،
ويڙهه وڌي جي وکر ۾،
آزادي جا آهر ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

خون اسان جي "کپري" ۾،
ٻه وڙون پائي "ٻڍري" ۾،
ڪنڌ نچائي "ڪڪري" ۾،
رت رتي تي رقص ڪيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

مٽر سن وڙهندي "مڇڙ" ۾،
گهوٽن وڙهندي "گهگهر" ۾،
گجندي گجندي "گسٽر" ۾،
ڪنڌ سلهاڙي ڪالهه ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پاڻ ملھائي "پورٽ" ۾،
ڊرتي ڊوڙي "ڊيرٽ" ۾،
"مانجھند" توڙي "مولڻ" ۾،
پُرزا ٿي پاونگ ويا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سورين لاءِ "سجاول" ۾،
ٻاھين لاءِ "ٻلاول" ۾،
رَتُ وھائي "راول" ۾،
آزاديءَ اُتساھ وَتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سوڍن "شاھپور چاڪر" ۾،
ڪُڙمين "ڪڙيي گھنور" ۾،
ڪولھين ڪلھ "ڪارونجھر" ۾،
مُڙسيءَ سان ميدانَ ڪيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ڀھراڻي"، "ٻيرانيءَ" ۾،
"ناگي شاھ"، "نورانيءَ" ۾،
"ڪاري"، "ڪاڙڪ"، "ڪانيءَ" ۾،
سنڌ سنگين ساڻ وڙھيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آهي هوتو حياتيءَ ۾،
ڪنهن نياري ڪاتيءَ ۾،
جنگ ڪندا سين "جاتيءَ" ۾،
رت-رتي ڪيئي راج ته با !
پاڪستان جو مطلب ڇا :
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ٻالهيون "ٻاڙهي موريءَ" ۾،
گوڙيون "گل مشوريءَ" ۾،
ڏڪ سَين جا ڏوريءَ ۾،
سنڌ سلهاڙي هيل وتا.
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"ٻلهڙيجيءَ" جي پارن ۾،
"ويراواهه" جي وارن ۾،
"نواب شاهه" جي نعرن ۾،
انتڪ جا اعلان ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لڪ لڳي ويئي "لڪيءَ" ۾،
آڳ ٻري ويئي "آمريءَ" ۾،
"نوڙيءَ" نوڙي "ٽلٽيءَ" ۾،
آزاديءَ اوبر ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪاهو ڪامَ "ڪليريءَ" ۾،
پاري باھِ "ٻُڇيريءَ" ۾،
ٿي ويو دنگُ دليريءَ ۾،
ڪوڙ جڏهين ڪندَ ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪنڌَ اُٿاري "ڪنڙيءَ" ۾،
لوھَ لُڙهايُ "لهڙيءَ" ۾،
ڪوٽَ ڪُنبايُ "ڪنگريءَ" ۾
زنگ لڳل زندان پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

رَتُ پيري "راهو سنڌيءَ" ۾،
ڪوري ڪنڌ "ڪروندِيءَ" ۾،
پيٽَ ڏنيُ "پرچو سنڌيءَ" ۾،
سورهيه سنڌ شهيد ٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

روحَ اسان جي "روهڙيءَ" ۾،
ڏيل اسان جي "ڏوڪريءَ" ۾،
ڪنڌ اسان جي "ڪوٽڙيءَ" ۾،
ڀيرا هن جا ڀيٽَ ڪيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

باڪَ ڦَٽ سان ”ٻُلڙيءَ“ ۾،
لاڪ لڱڪ سان ”لُهڙيءَ“ ۾،
هوليون ڳايُ ”هُوسڙيءَ“ ۾،
ڳاڙهي رَتَ ۾ ڳاتَ اُتيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڪاهُون آهن ”ڪنڊڙيءَ“ ۾،
ويڙهيون آهن ”وَڪڙيءَ“ ۾،
ترٽل آهي ”ترڙيءَ“ ۾،
سِنڌُ سموريءَ سڌ ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ڏهون ڏينڌي ”ڏگهڙيءَ“ ۾،
رِڻ مچي ويو ”رڀڙيءَ“ ۾،
هيُ هيُ ٿي ويُ ”هڙيءَ“ ۾،
ڪَوپن آهن ڪندَ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

آرڻ ”اوگها ماڙيءَ“ ۾،
ڪيڏارا ”ڪيا ماڙيءَ“ ۾،
رڻڀي ”روپا ماڙيءَ“ ۾،
جرڪن جُنگَ جوانَ پيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ماجيراءِ جي ماڙيءَ" ۾،
"بيچي" يا ٻگل ناڙيءَ" ۾،
ڳول ٻڌي "ڳولاڙيءَ" ۾،
لوچي ٻڪ لوهاڻ وڙهيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پنهنجي رت "پنيهاريءَ" ۾،
ٻڪ ڳنڍي "لنجاريءَ" ۾،
نعرا هڻندي "ناريءَ" ۾،
آرڻ جا اعلان ڪيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"نئي" توڙي "نوڙهن" ۾،
ٻڪ اسان جا لوڙهن ۾،
ٻاڙهي رت جي ٻوڙهن ۾،
ڳوهيل ڳچين ڳيچ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سرڏ رسند "سنجهوري" ۾،
پرڏ رپند "پٿوري" ۾،
ٻاهين ڪاٽ "ٻٿوري" ۾،
ڳاٽ اسان جا لاٽ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڳاجي ڪهاوڙ" ڳولين ۾،
هاڃي هاڻين هولين ۾،
لال لهوءَ جي لولين ۾،
ڳاڙهه سراوان ڳاٽ ڏونا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پير جهلي "پنياڻيءَ" ۾،
سنڌ ڏٺي "سامتيانيءَ" ۾،
ڳولين سان "ڳڀاڻيءَ" ۾،
پرزا پالڻهار ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

بم ڪٽي "ٻهراڻيءَ" ۾،
مرندا سين "مهراڻيءَ" ۾،
مائن ته آ "منياڻيءَ" ۾،
سورهيه سنڌ سڄاڳ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪاهي "ڪُنڊياڪاهيءَ" ۾،
جنگ ڪبي "جنگشاهيءَ" ۾،
ناهي مانِ "مناهيءَ" ۾،
جوڌا جُنگ جوان اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏولين ”ڏوري ناڙي“ ۾،
ڳھورون ڳھوري ”ڳھاڙي“ ۾،
آزاديءَ جي آڙي ۾،
ڌاڙ - ڌاڙين جا ڌنڌ پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

بادل خان ”بھاڙي“ ۾،
”پڪا چانگ“، پڳھاڙي“ ۾،
”واهي پانڌيءَ“ واڙي ۾،
آرٽ جا انبار پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاميون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”سيتا روڊ“ سڳھاري ۾،
”پيرياروڊ“ پلاري ۾،
”لاڏڪاروڊ“، ”ليا ري“ ۾،
جھولن جھولن لاڻ جھنڊا!

پاڪستان جو مطلب ڇا،
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

لوليون ”لال - آڏيري“ ۾،
ڳالھيون ”ڳٽہ هي خيري“ ۾،
باهيون ”بنگل ديري“ ۾،
پڙڪي ڇڙ ٻوٽيال پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ٽنڊي ڇامر“ ٽوانئي ۾،
ڳهور آنڌيري ڳهاٽي ۾،
سرءُ رُت جي ساٽي ۾،
”خاڪيءَ“ ڪير-پياڪ ڏٺا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

٣

مارا ماريون ”موچين“ ۾،
آرام آريون، ”اوڏن“ ۾،
ڪرت ڪتاريون ”ڪورين“ ۾،
جيءَ اسان جا جاڳ ڪُٺا!

پاڪستان جو مطلب ڇا،
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

ولڪا آهن ”وادن“ ۾،
ٻِڪَ لُمين ٿا ”لُهرن“ ۾،
کَنڌَ نمين ٿا ”ڪُنبرن“ ۾،
ٻاڙهن-ڳيرن ڳاٽن جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا،
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لوهاڳ "لُهاڻن" ۾،
ميلهيڪار "مهاڻن" ۾،
انگيلا "اپلاڻن" ۾،
ڳاٽ اسان جي واٽ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪولي ڪَنَ "ڪُماڻن" ۾،
موهي مَنَ "مساڻن" ۾،
ڪُھنبي رَتَ "ڪنياڻن" ۾،
ڳائي گيڙو ڳاٽ وَتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڇوري ڇنگ "ڇهواڻن" ۾،
وريا وِيرَ "وساڻن" ۾،
مَڙسي ساڻ "منگواڻن" ۾،
سنڌ ـ ڌڻي سرواڻ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

خيال پيا ئي "ڪميڙن" ۾،
ڇنگ وڄائي "چنبڙن" ۾،
ڇيريون پائي "ڇڇڙن" ۾،
نينهن اسان جي ناچ ڪيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڦٽڪي ڦٽڪي "ڦرڙن" ۾،
وڙهندي وڙهندي "وڙڙن" ۾،
گهورون گهوري گهرڙن ۾،
گهيرڙن ۾ ڪئين گهوٽ ڪُٺا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آڌيءَ رات جو "اگهڙن" ۾،
آنڌي آئي "ابڙن" ۾،
پنهنجن پنهنجن پکڙن ۾،
راوتَ رانئين رَتَ ڇڏيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پيڙيون پائي "پُرڙن" ۾،
ڪُمنا پائي "ڪُهڙن" ۾،
اَگواڻيءَ لئه "اُنڙن" ۾،
وَرنه ويرَ وريا مَر وريا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

خونَ اسان جي "ڪيڙن" ۾،
سرجي نيت سڃيڙن ۾،
جهونجهارن جي جهڃيڙن ۾،
"رَڏَ" رنائين رَتَ رَتا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آرتا آرپي "آچڻ" ۾،
ڏاڍا وجهندي "ڏکڻ" ۾،
ويڙهاڪن سان "وڳڻ" ۾،
ڇوٽ، پلاريءَ پيسمَ ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڀڪي ڀڪي "ڀوهين" ۾،
جرڪي جرڪي "جوکين" ۾،
جنڊ اسان جي "جوين" ۾،
ساڃهه سان سهڪار ڪيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڏاهپ ڏنجي "ڏهين" ۾،
ساڃهه پرجهي "سُرهين" ۾،
واهر سان سپ "وَصين" ۾،
سوچي سَنڌَ سنڀارَ آ ٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڏنگ لڳاتي "ڏهرن" ۾،
مَنڌ لڳاتي "مَهرن" ۾،
چنڊ ڪِڙيا تي ڇهرن ۾،
ڇوڏهين جي چانڊوڪين جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"اوٺن" جي آڌيارن ۾،
"ڪڙياڻي" ڪنڌارن ۾،
"ڪاسائي"، "ڪڳمارن" ۾،
وايو وڙن تي واڪ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آزاديءَ جي "آرين" ۾،
ويڙهه هلي پٺي وارين ۾،
ارڏي رت "آڳارين" ۾،
راوت رونشيدا ۾ ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

نيهي نِرَ "نوناريں" ۾،
لوهي لِڪَ "لغارين" ۾،
"شيدين"، "شرّ"، شڪارين"۾،
ڇوڏاري ڇوپول نيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

پيچ پني جو "پنگرين" ۾،
پرهه ڦٽيءَ جو "پنگرين" ۾،
مولها تن سان "مگرين" ۾،
ڪِل وِلڪن تا ڪڙ ڪَنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪوَ يا پٽَ "ڪليرين" ۾،
مانجهي مَرُس "مهيرين" ۾،
ڪاٽي ڪنڌ "ڪميرين" ۾،
جارڙيءَ - رتِ جوانَ ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڪونڌَ اسان جا "ڪاڇين" ۾،
مَرُسَ اسان جا "ماڇين" ۾،
تن ڳنڍي "توڳاڇين" ۾،
تَڙَ وڃائي ڏِڳ اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڇُرِ پر آهي "چاندين" ۾،
مُرسي آهي "منگسين" ۾،
جاري جنگ "جتوئن" ۾،
صدين کان پوءِ ساهه اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"پنن" پون پلاريءَ ۾،
سرحي سنڌ سنهاريءَ ۾،
آزاديءَ جي آسريءَ ۾،
رت ڦڙن جا ريجَ ڏنا!

پاڪستان جو مطلب ڇا
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

راڻ ٻڌائي ”راهوتن“
گيجھ ٻڌائي ”ڳاهوتن“
مَنجھ ٻڌائي ”ماهوتن“
آدرشي اسرار وتا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”لوراڻن“ جي للڪارن،
”ڪوراڻن“ جي ڪُوڪارن،
”پليجن“ جي پوڪارن،
اُوندهه جا عرش ٽريا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”سَمتن“ جي سهڪارن کي،
”ٽيٽن“ جي ٽهڪارن کي،
”لاکن“ جي للڪارن کي،
ڳوٺ رتولا ڳائيندا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”آريجن“ جي آڳ منجهان،
”واريجن“ جي واڳ منجهان،
”جاڙيجن“ جي جاڳ منجهان،
سورهيه سنڌ سجاڳ ٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سونهين سنڌ "سميجن" سان
ڌرتي ۽ ـ ڌڳڪ "ڌميجن" سان،
ڇُر پر منجهه "چنيجن" سان،
سو ڇڻ سُرخ سنگيت ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سنڌ سڄي "سيراٽن" سان،
مُرڪي ٿي "ميراٽين" سان،
ڪيتن مُرڪا نيا ٽين سان،
هاري هَڪلن ساٽ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آڳ اُٿا ري "انصاري"
ويڙهيون واري "ولهاري"
رَت ڪيئي هاري "ريباري"
ريتاوان تي راڄ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لڙندي لڙندي "لاشاري"
پاڻ پڇا ڙي "پالاري"
بندوقن سان "پاتاري"
آنڌيون تي انسان اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پرھ ٽيٽ جي ”پا ٽولي“،
صبح ٽيڙ جي ”ساسولي“،
ھولي ۽ رت جي ڏي ٽولي،
ٻارڙھ سرا ٿي ڪوٺ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

واٺون ٿا ھيي ”وايلا“،
واڳون واري ”واڳھيلا“،
اڳرا ٿي سپ ”آٽيلا“،
آزادي ۽ جي لاءِ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

مُرس اُٿي ”مينگھواڙن“ جا،
گولين سان ”گولاڙن جا،
راوت رڙ جي راڙن جا،
ھڏ ۽ وڏي ھيراڪ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

دولھ دودا ”ديلن“ جا،
ساٿُو پٽ ”سنديلن“ جا،
گويا ڪنڌ قبيلن جا،
ڏرتي ڏو وڏي ڏڳ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاھيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سَنڌ لُٽائي "سارين" جا،
ڪنڌ لُٽائي "ڪارين" جا،
ڌڻ ڪيڏ لٺ ڌارين جا،
ڌرتيءَ لاءِ ڌنار اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا"،

آ نيائن سان "آر يڇا"،
بيدادين سان "بار يڇا"،
مڪارين سان "مار يڇا"،
ويڙهه وڙهيءَ جي لاءِ اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

سُڪ نہ سنبرن "ساهيجا"،
ننڊ نہ سنبرن "ناريجا"،
ڳاڙهي رَت سان "ڳاهيجا"،
رِڻ جي ريتِ نڀائي ويا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ماٺِ نہ ٿيندا "مڱٽيجا"،
ڏِڱٽ اسان جا "ڌاريجا"،
جنگ ڪندا سڀ "جڳيجا"،
سرجڻ سُرخا سَنڌ پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا"،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

انگ اٿرائي ”اوڊيجا“،
ڪنڌ اٿرائي ”ڪوريجا“،
جيءَ جُنبائي ”جوڻيجا“،
ويڙهاڪن جي واتَ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”چنڊَ“ اُٿيا ۽ ”چانگ“ اُٿيا،
گولين ۾ ”گوپانگ“ اُٿيا،
سرجا لاهي سانگ اُٿيا،
ميلميڪار مُهاڙ ت جا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

سنڌُ - ڌڻي ”سنتالَ“ اُٿيا،
ڪُنڌ نه ڏي ڪنڌ ”ڪلالَ“ اُٿيا،
گجندي سپ ”گِلال“ اُٿيا،
رتَ سان سي ڀجي رڻ ويا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

”ساڪَ“، ”سيالَ“، ”سَتاهَ“ اُٿيا،
”لنگها“ ۽ ”لانگاهَ“ اُٿيا،
”کيچي“ ۽ ”کوکاهَ“ اُٿيا،
جُوءِ سڄي ٿا مان مُجنگ اُٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پولاڻي "بنگار" اُٿيا،
پاوئنگ "پليجار" اُٿيا،
"پرڙ" "يار" "پرهيار" اُٿيا،
"ڦول ٻڌي" "ڪرملين" جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"پرڙ" اُٿيا "پيلار" اُٿيا،
"پنڊ" اُٿيا "پنگوار" اُٿيا،
"لنڊ" اُٿيا "لنجار" اُٿيا،
آنڌيون جهاڳي آڌول اُٿيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آرادين اڌول اُٿيا،
"ڪيريا" ڪونڌ ڪهول اُٿيا،
گولين منجهه "ڳبول" اُٿيا،
برميجي بيداد جا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

"گوراهن" جا ڳاٽ اُٿيا،
ويڙهاڪن جي واٽ اُٿيا،
لال لهوءَ جي لاٽ اُٿيا،
چمڪي چمڪي چنڊ پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لوچي لوچيي "لوچاڻي"،
ڀاڻ ڀيانڙي "ڀيڀاڻي"،
آزادي لاءِ "آراڻي"،
گهوٽ ڇڏي لهه گهاٽ ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

لوٽ لُٽيائي "لالاڻي"،
ٺُونڊ ٺپيائي "نوٽاڻي"،
ڪنڊ ڪٽائي "ڪرناڻي"،
آرٽ جا احرام ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

مُڙس مڏهائي "ملهواڻي"،
ٺَڏُ مپيائي "هيسباڻي"،
وڙهندي وڙهندي "ولاساڻي"،
ٻگاڙهي رَت جوڳن ٿيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

اڳيان اڳيان "آڏواڻي"،
ڇاتيون تاڻي "ڇپلاڻي"،
گولين ۾ "گُربخشاڻي"،
ڳُونڊر ڳاهي ڳاله پيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻهڪي ٻهڪي "ٻالاٽي"،
گهنڊي گهنڊي "گهرياٽي"،
ٻوٻيچي سپ "ٻولاٽي"،
ڪَٽَ موڙي ڪنڌار ۾ تيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

ڄاڳيا آهن "جلباٽي"،
سنبريا آهن "سنجراٽي"،
جيءَ وڍائي "جڪراٽي"،
ڳاڙهي رَتَ ۾ ڳاٽَ ۾ تيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

بندوقن سان "بندواٽي"،
بارودن سان "باگاٽي"،
بارڙ ٻاري "ٻيلاٽي"،
ٻڙڪائي سپ ٻوڻ ۾ تيا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

آهو لاهي "آگاٽي"،
خون پياري "خاناٽي"،
جوٽي جنگ "جلالاٽي"،
رُڪ جا رَٽ کي ريهو ڏنا!
پاڪستان جو مطلب ڇا:
"ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شينهن نچائي ”شاهاڻي“،
نينهن نچائي ”نوحاڻي“،
جاڳرتا جي ”جولاڻي“،
لڳ وڃائي لاٽ نئيا!

پاڪستان جو مطلب ڇا:
”ڦاهيون، ڦٽڪا، مارشل لا!“

---

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏکين لفظن جي معنيٰ

(الف)

آهو	آسرو ڪٽڻ، اميد ڪٽڻ.
آگت	آڳ ڏيڻ، وارو وٺڻ يا وارو ڏيڻ.
آر	گرمٽ: ڪاٺ ۾ ٽُنگ ڪرڻ جو اوزار.
آهوڙ	ووڙ، ڳولا ڪرڻ، آهوڙون ڏيڻ.
آهت	پورهيت مُهاڙي سان ڇهه ماهي وهنوار
آرو	ڪارائي ● آرا (جمع)
آرڻ	جنگ ۽ لڙائي يا جنگ جو ميدان.
آلام	ڏُکَ ڏکَ (جمع)
آئي	آئيءَ ۾ اچڻ، مصيبت ۾ پوڻ.
اڙوڪو	ٽڪيءَ جي رستي يا بيماني‌ءَ جي رستي.
ازدها	بلا- وڏي ۽ خوفناڪ بلا.
اگڙيارو	لوهار- ٻلاندو ٽندڙ.
اوڙ	هر جي اوڙ، زمين کيڙڻ.
اٽيار	اهي ويڙهاڪ جيڪي جنگ ۾ ساٿين جا ٻاهريان پاساوٽي وڙهن.
رنگيلا	جنگ جا ڪوڏيا.
ايري	ايريو، مقاطعو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ب

باڻاھ	طاقتور، هيبتناڪ.
برميچ	مقابلو- برابري ڪرڻ.
بوراق	تمام تيز رفتار.
بور	هلڪي ڳاڙهي رنگ وارو.
برڙباڪاس	وڏي آواز سان ڳالهائيندڙ ديو.

ٻ

ٻيٽ	ننڍڙو جزيرو.
ٻلواڻ	ڪيرپياڪ.

پ

پاھوڙي	پاھوڙ ڪندڙ، صفائي سٿرائي ڪندڙ.
پاونگ	سورھيه، بهادر
پاگڙيا	پٽڪن وارا، پڳن وارا
پابوھي	پيار ڪندڙ
پاڳ	پٽڪو، پاڳ، پڳ،
پرڏر	وڏا بهادر.

ڀ

ڀيم	حملي ڪيي سامهون ٿيي ٻيهڻ وارو.
ڀيڃي	هڪجهيڙو، مٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽ

ٽَڏ	ٽڏڻ، ٽڏي ويهڻ، ڇڪي ويهڻ.

ٿ

ٿوٿانگ	مهوڙ، متارو.

ج

جبين	پيشاني، نرڙ.
جهورجهڪور	وري وري ٿيڻ واري حالت.

چ

چنتا	اونو، اُلڪو، اوسيئڙو.
چيت	ڌيان، خيال.

ڇ

ڇُگير	ڪلنگي دار، تري وارو.

ڏ

ڏاگهه	ڇڪيا.
ڏاڪ	ڏاڪون (جمع)
ڏاميچ	عيب دار.
ڏگهه	ڇانگهڻ، لانبت، ڊگهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ر

راڪاس — ديو، ڀوت
راڳا — ليپا، اوراڳو
راماٽا — موجون ڪرڻ، لڙائي ڪرڻ.
رانئُٽ — رت ۾ رڱجڻ.
رُوپ — مهاندو، صورت، مُک.
رَڪ — فولاد - يا ان مان ٺهيل اوزار، تلوارون وغيره
ريھ — ڳنڍي، جوڙ.
ريبارو — قاصد - پيغام پهچائيندڙ.
رَڏ — اڙٻنگ، ارڏو، اهنڊ.

ٻ

ٻاٻيا — ساهيون.

ڳ

ڳاڳھ — ڪڙٻيل
ڳاھ — مال جو چارو

ڳ

ڳيپ — قر، ڳبر
ڳھور — لتڙ
ڳيراھو — طوق، سرڪڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪ

ڪاٺانڊو	
ڪانياٽي	ڳوڙھوا چلڻ لاءِ ھڪ اوزار.
ڪڳمار	جوڌو.
ڪوڙ	ڏيگ، گھٽا
ڪيچ	جھمر
ڪپر	لنبي بلا جو قسم، ھڻ ڪٺ

س

سائو	سويارو.
سام	پناھ، اجھو.
سرڪنڊ	چندن، صندل.
سرواھيون	تلوارون.
سرڏر	پڪي يقين وارو.
سيري	رباڻي جائداد.

ل

لمڪار	ھلڻ جو انداز.
لاڳ	ڀيٽ، قرباني، لاڱڻ
لوٽ	ڏڙ
لوڙ	گھرج، ضرورت

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪ

ڪائو	شيشو.
ڪاچيلائي	ڪاچي جو رهندڙ.
ڪرلاها	خبر لهندڙ - مخبر.
ڪهول	آڪهه، خاندان.
ڪلواٽ	جوان، جوڌو.
ڪُل	آڪهه، ڪٽنب.
ڪرگل	گوڙ، هَل.
ڪنگو	ڳاڙهسرو. لٺي جو پورُ.
ڪوچو	رڪيل جوءِ - اهڙي زمين جو ٽڪر، جنهن جي ٻن پاسن طرفن کان پوک هجي.
ڪيڏارو	جنگ جو ميدان.
ڪرماٽيون	تلوارون.

م

مِرڪائڻ	ڦيرائڻ.
ميثاق	اقرار، قول.
موهن	منهن سامهون آيل، شهيد.
مَلُ	بهادر.
مُڃائڻ	ڪپائڻ.
ميڙهيڪار	وچ تي يا سينڌ جهلي لڙائي ڪندڙ.
مولهانو	پڳ - ڪلنگي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ن

نياڻ	تلاءُ.
نارو	لوھ جو پترچ - جنھن مان مينھن جو پاڻي وھي.
نجھرو	گھر، جھوپڙي.
نيھي	بھادر.
نُونڊ	ڏڙ.
نويل	اوپر

و

وايدوڙيو	وڏيندڙ
وٽواند	خوار، خراب.
وِيڙ	پھلوان.
ورنھ	گيروهوان.
واڱھ	چراخ جانور
وسڻ	خوش ٿيڻ.
وِنڊ	تنگ ڪرڻ.

ھ

ھاٺو	ڏاڏيال
ھواٺو	الزام.
ھلاڪي	تڪليف
ھور	ٻڍپ
ھار	ڳاھ
ھڏڪار	ھڏڪارون - مِرون، جون گوڙيون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تاريخي شخصيتن جا نالا

	ص		ص
اندرا گانڌي	١٠٠	حيدر بخش جتوئي	٨٣
احسان ميمڻ	٤٣	دولهه درياخان	٨٢
انور عباسي	٤٣	دودو سومرو	٨١
امان الله وسطڙو	٤٣	سچل سرمست	٤٢
ارباب کهاوڙ	٨٣	سامي	٤٨
بختياور	٨٣	شاهه لطيف	٤٨
ذوالفقار علي ڀٽو	٤٢	شاهه عنايت شهيد	٨١
روپلو ڪولهي	٨٢	عبدالرزاق سومرو	٤٢
راجا ڏاهر	٨١	عبدالمالڪ خشڪ	٤٣
رسول بخش پليجو	٨٣	منو بليدي	٤٣
رگين (آمريڪا جو صدر)	٣٩	مخدوم بلاول	٨١
ذڪريا ميمڻ	٤٢	مخدوم معين الدين ٺٽوي	٨٢
جي ـ ايم ـ سيد	٨٣	نذير عباسي	٤٢
ڄام ساقي	٨٣	هوش محمد شيدي	٨١
ڄام نظام الدين سمو (سنڌ جو حاڪم)	٨٢	شيخ عبدالمجيد سنڌي	٨٣
هيمون ڪالاڻي	٨١		

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هنڌ ۽ ماڳ

	ص		ص
اروڙ	٨١	ڪارونجهر	٤٧
باغبان	٤٤	ڪاهوءَ جو دڙو	٤٦
بلوچستان	٤٤	ڪاڇو	٤٤
ڀڳو ٺوڙهو	٤٤	ڪينجهر	٤٧
جهونا ڳڙهه	٤٦	ڪيٽي بندر	٤٧
چاهونءَ جو دڙو	٤٦	ڪوٽ ڏجي	٤٦
سنڌ	٤٤	کوهيار (جبل)	٤٦
ساموئي	٨٢	ڪوهستان	٤٤
سونهري	٤٧	منڇر (ڍنڍ)	
ديبل	٨٢	موهن جو دڙو	٤٦
رني ڪوٽ	٤٦	ماموئي	٨٣
گاجي شاهه	٤٥	مڪلي	٨٢
گنجو ٽڪر	٤٦	هنگلور	٤٧
گرنار	٤٦	هالار (جبل)	٤٦
گاج نئين	٤٤	هاڙهو (جبل)	٤٦

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شهر ۽ ڳوٺ

	ص
آڏيگام	٨٧
آراڙو	٩٩
آراضي	٩٨
آمري	١٠٣
آگهمڪوٽ	٩٥
انبڙهالو	٩٩
اوگهاماڙي	١٠٤
اڏيرولال	١٠٧
ابريوشاه	٤٥
ابڙان	٤٤
(ب)	
باڍه	٩١
باجارا	٩٢
بدين	٩٤
بکر	١٠٠
بلاول (مخدوم بلاول)	١٠١
بجيري	١٠٣
بلڙي شاه ڪريم	١٠٤
ڀرانٽي	١٠٦
ڀارو ڳوٺ	١٠٧
ٻنگل ديرو	١٠٧
ٻوبڪ	٤٤
ڀلانٽي	٨٦
(پ)	
پاڳهل ڳوٺ	٩٤
پانو	٩٤
پيراني	١٠١
پيرالو	٩٦
پيڙو چارڻ	٩٦
پگهاٽ	٩٦
پاٻل ماڙي	٩٨
پانڌي	١٠٠
ڀرانڊو	١٠١
پڌهڙپيچي	١٠٢
(ڦ)	
پنج ڳلو	٨٨

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

	ص
پد عيدن	۸۹
پنهون خان چانديو	۹۰
پيارو گوٺ	۹۲
پيرو نمل	۹۵
پنهوارو	۹۵
پيتارو	۹۵
پنگهارو	۱۰۷
پڪا چانگ	۱۰۷
پنواڙي	۹۸
پريالوءِ	۹۹
پنج مورو	۹۹
پورٽ	۱۰۱
پنجاري	۱۰۵
پٿورو	۱۰۵
پٺياٽي	۱۰۶
(ڀ)	
ڀاڳناڙي	۱۰۵
ڀان سعيد آباد	۴۴
ڀاٽوٽ	۴۵
ڀنيرالوءِ	۹۶
ڀريالو	۹۹
ڀرچوندي	۱۰۳
ڀريارود	۱۰۷
ڀريا	۴۷

	ص
پنور	۴۷
پنيو چانديو	۴۵
(ت)	
تکيو گوٺ	۹۴
تلهار	۹۴
(ٿ)	
ٿالهي	۹۸
ٿلٽي	۱۰۳
ٿوڙي ريلوي ڦاٽڪ	۴۳
ٽنڊو جام	۱۰۷
ٽنڊو آدم	۹۳
ٽنڊو محمد خان	۹۳
ٽنڊو قيصر	۹۸
ٽنڊو باگو	۹۳
(ٽ)	
ٽاٽوبولاخان	۴۴
ٽرڙي محبت	۱۰۴
(ٺ)	
ٺاروشاهه	۸۹
ٺٽو	۱۰۵
ٺوڙها	۱۰۵
ٺيباٺ	۴۵
ٺڪراٺو	۴۵

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

	ص
جيڪب آباد	٩٠
جاگيسر	٩٦
جاتي	١٠٢
جنگشاهي	١٠٦
جوهي	٤٤
(جھ)	
ڄامشورو	٩٩
جھانگارا	٩٢
جھول	٩٥
جھاٽ	٩٦
جھونبھاٽ	٤٦
(چ)	
چيھوگوٺ	٨٩
(ڇ)	
ڇاٽ	٩٦
ڇول	٩٥
(ح)	
حيدرآباد	٩٠
(خ)	
خدا آباد	٩٠
خيرپور ناٿن شاه	٩٢/٤٥
خيرپور ميرس	٨٧

	ص
(د)	
دريا خان مري	٨٩
دادو	٨٦
دولتپور	٨٨
داڀيچي	٩٧
(ڏ)	
ڏانڌاري	٩٨
ڏيرٽ	١٠١
(ڊ)	
ڊوڪري	١٠٣
ڊول	٩٥
ڊيڙان	٤٤
ڊيپارچا	٨٨
(ڍ)	
ڍپرو	١٠٠
ڍگھڙي	١٠٤
(ر)	
راڻيپور	٨٦
راوت چانڊيو	٨٧
راڏٽ	٩١
راهوٺ	٩٤
راهوڪي	٩٦

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

	ص		ص
راهيجي	٩٧	سگيون	٩٥
راول	١٠١	سونڊا	٩٥
راھونڊي	١٠٣	سيرگنڊو	٩٦
روپاماڙي	١٠٤	سيھڙ	٩٧
رونجهاڻ	٤٦	سرھاڙي	٩٨
رٻڙي	١٠٤	سکر	١٠٠
روھڙي	١٠٣	سجاول	١٠١
رتوديرو	٩٨	سنجھورو	١٠٥
روپاھ	٩٤	سيتارود	١٠٧
رُڪن پور	٩٢	سيڪات	٤٦
رسول آباد	٩١	سيوھڻ	٤٥
(س)		(ش)	
سامارو	٩٤	شاھپور چاڪر	١٠١
ساھيجي	٩٧	(ع)	٩
سامتياڻي	١٠٦	عمرڪوٽ	٩٥
سانگھڙ	٩٧	علي آباد	٩١
سونھري فارم	٨٧	(ق)	
سيتارجا	٨٨	قاضي احمد	٩٠
سوڀوديرو	٨٨	قلات	٤٧
سڪرنڊ	٩٠	(ڪ)	
سَن	٤٥	ڪامل ڪوسو	٨٨
سعيد آباد	٩٣	ڪنڊيارو	٨٦
سبي	٩١	ڪوڙوخشڪ	٨٩
سنڌاڻ	٩٥	ڪلھوڙا	٨٩

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

کرم پور ٩٢
ککرانڊ ٩٤
کاتيار - مُلا کاتيار ٩٤
ککرالي ٩٦
کوٽ ستابو ٩٨
ککرو ١٠٠
کڙيو گنهور ١٠١
کيٽي بندر ٤٢
کلري
کليري ١٠٣
کُنڙي ١٠٣
کنگري ١٠٣
کَرنڊي ١٠٣
کونڙي ١٠٣
کياماڙي ١٠٤
کونڊر کاهي ١٠٦
کراچي ٤٧
کڙياٽي ٤٧
کڙچات ٤٧
کشمور ٤٧
کلان کوٽ ٤٦
کلياڻ کوٽ ٤٦

(ک)

کاروچاڻ ٩٦
کاٺوٽ ٤٥
کاڙک ١٠١
کاني ١٠١
کيپرو ١٠٠
کيبر ٤٥

(گ)

گامڻ خان ٤٤
گاجي شاهه ٤٥
گيچاٽي ١٠٦
گولاڙچي ٩٠
گل مشوري ١٠٢
گتڙ ١٠٠
گولاڙي ١٠٥
گدامرکوٽ ٨٧

(ڳ)

ڳاهنڊ ٨٨
ڳاهوٽ ٩٤
ڳاڙهي موري ١٠٢
ڳورا ٨٩
ڳيريلو ٩٩
ڳڙهي خيرو ١٠٧

(گھ)

گهارو ١٠٧
گهوڙا باري ٩٨

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گهگهر ١٠٠

(ل)

لالو ڪوٽ ٩٠
لاڪاڻ ٤٦
لاڙڪاڻو ٩١
لاڙو ٩٩
لاڪارو ١٠٧
للڪارو ٩٥
ليٽ - نگر ٨٧
لڏاڻ ٩٥
لنواري ٩٨
لس ٻيلو ٩٩
لڪي ١٠٢
لهري ١٠٣
لُهڙي ١٠٤
لنجاري ١٠٥

(م)

ماٿيلو ٩٩
ماجيراءِ جي ماڙي ١٠٥
موڙاڻ ٤٥
مٽڙائو ٤٥
مورو ٨٦
محبت ديرو ٨٨
محرابپور ٨٨
مقصودورند ٨٩
مينگهو فقيرشر ٤٤
مَلڪ ٨٩
مِٺي ٩٠
مٽياري ٩٣
ميهڙ ٩٧
مديجي ٩٧
محپر ١٠٠
مولڻ ١٠١
منياڻي ١٠٦
مهراڻي ١٠٦
مناهي ١٠٦
ميرپوربٺورو ٤٤
ميروخان ٤٤

(ن)

ناڙيون ٨٩
ناگوشاهه ١٠١
نارو ١٠٧
ناري ١٠٥
نوشهرو فيروز ٨٦
نصيرآباد ٩١
نوابشاهه ١٠٢
نوراني ١٠١

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(و)

وارھ	٩١
واھي پانڌي	١٠٧
وڳھ ڪوٽ	٩٤
وساڻ	١٠٩
ويراواھ	١٠٢
وڪڙي	١٠٤

(ھ)

ھالار	٩٣
ھالاڻي	٨٦
ھاليجي	٩٧
ھُوسڙي	١٠٤
ھنڙي	١٠٤
ھچڪا	٤٣

(ي)

يوسف مري	٩٤

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

قومون ۽ ذاتيون

(الف)		اوٿا	١١٢
آريا	١١٢	انصاري	١١٥
آگاريا	١١٢	اوديجا	١١٨
آريجا	١١٤	(ب)	
آٽيلا	١١٦	باناري	١١٥
آريچا	١١٧	باريچا	١١٧
آرادين	١١٩	باگاٽي	١٢١
آراٽي	١٢٠	بندواٽي	١٢١
آذواٽي	١٢٠	بلوچ	٤٣
آگاٽي	١٢١	بنگالي	٤٣
ارغون	٨٠	(ٻ)	
افغان	٨٠	ٻالاٽي	١٢١
انگريز	٨٠	ٻُرڙا	١١٠
ايراني	٨٠	ٻوهيا	١١١
اوڏ	١٠٨	ٻنگار	١١٩
اپلاٽا	١٠٩	ٻيراٽي	١٢١
اگڙا	١١٠	(پ)	
ابڙا	١١٠	پالاري	١١٥
اُنڙ	١١٠	پاٽولي	١١٦
اجڙ	١١١	پنگريا	١١٢

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پليجا ١١٤
پليجار ١١٩
پرهيار ١١٩
پيمياڻي ١٢٠

(ڀ)

ڀنگريا ١١٢
ڀُٽا ١١٣
ڀيل ٥١
ڀُرٽ ١١٩
ڀيلار ١١٩
ڀنڊ ١١٩
ڀنگوار ١١٩
ڀولاڻي ١٢١

(ت)

توڳاچي ١١٣
ترخان ٨٠

(ج)

جاڙيجا ١١٤
جوکيا ١١١
جتوئي ١١٣
جوڻيجا ١١٨
جلباڻي ١٣١
جنگيجا ١١٧
جوڻا ١١١

جلالاڻي ١٢١
جکراڻي ١٣١
جولاڻي ١٢٢

(چ)

چھواٽ ١٠٩
چمبڙ ١٠٩
چانڊيا ١١٣
چنيجا ١١٥
چنڊ ١١٨
چانگ ١١٨

(ڇ)

ڇجڙا ١٠٩
ڇيلاڻي ١٢٠

(خ)

خشڪ ٨٩
خاناڻي ١٢١

(د)

ديلا ١١٦

(ڊ)

ڊميچا ١١٥
ڊاريجا ١١٧

(ڏ)

ڏهيا ١١١
ڏهر ١١١

ڏيتا ١١٤
(ڏ)
ڏکڻ ١١٠
(س)
ساريا ١١٧
ساميچا ١١٧
ساساڻي ٨٠
ساک
سيهڙ ١١٠
سُرهيا ١١١
سُهٽا ١٠٢
سومرا ١٠١
سميچا ١١٥
سيراڻي ١١٥
ساسولي ١١٦
سنديلا ١١٦
سنتال ١١٨
سنڌي ٤٣
شاهه ١١٨
سنجراڻي ١٣١
(ش)
شاهاڻي ١٢٢
شڪاري ١١٢
شيدي ١١٢
(ع)
عرب ٨٠
(ر)
راهوتا ١١٤
ريباري ١١٥
(ق)
قرڙا ١١٠
(ک)
کاسائي ١١٢
کيڙا ١١٠
کُهڙا ١١٠
کميڙا ١٠٩
کتياڻ ١٠٩
کماٺ ١٠٩
(ڪ)
ڪوري ١٠٨
ڪنير ١٠٨
ڪڙياڻي ١١٢
ڪرناڻي ١٢٠
ڪليري ١١٣
ڪهيري ١١٣
ڪولهي ١٠١
ڪاڇي ١١٣
ڪوراڻي ١١٤

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪاريا	١١٧	لغاري	١١٢
ڪوريجا	١١٨	لوراڻي	١١٤
ڪلال	١١٨	لنڊ	١١٩
ڪيچي	١١٨	لنجار	١١٩
ڪوڪاهه	١١٨	لنگها	١١٨
ڪيريا	١١٩	(م)	
(گ)		ماڇي	١١٣
گولاڙا	١١٦	ماهوتا	١١٤
گوپانگ	١١٨	ماڙيجا	١١٧
ڳلال	١١٨	ملهواڻي	١٢٠
ڳبول	١١٩	مڱڻيجا	١١٧
گربغشاڻي	١٢٠	ميراڻي	١١٥
گرياڻي	١٢١	مينگهواڙ	١١٦
(ڳ)		منگسي	١١٣
ڳاهوتا	١١٤	ميهري	١١٣
ڳاهيجا	١١٧	مگريا	١١٢
ڳوراها	١١٩	مهر	١١١
(ل)		منگواڻا	١٠٩
لاڪا	١١٤	مساٽ	١٠٩
لاشاري	١١٥	مهاڻا	١٠٩
لانگاهه	١١٨	موچي	١٠٨
لالاڻي	١٢٠	مغل	٨٠
لُهه	١٠٨	(ن)	
لوهاڻا	١٠٩	ناريجا	١١٧

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نوناري ١١٢
نونڊاڻي ١٢٠
نوحاڻي ١٢٢

(و)

واڍا ١٠٨
واريا ١١٢
واڍيلا ١١٦
واگهيلا ١١٦
ولاساڻي ١٢٠
وساڻ ١٠٩
ورڙ ١١٠
وڳڻ ١١١
وهيا ١١١
ولهاري ١١٥

(ه)

هيسباڻي ١٢٠

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو ته تاريخ هميشه انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نه رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي ته سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آسانيءَ سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد ته سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نه صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بڻائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ ايپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book